

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА імені О.М. БЕКЕТОВА**

Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту

Кафедра економіки та маркетингу

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи

другий (магістерський)
(освітній рівень)

на тему: **«Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства та
шляхи підвищення її ефективності в сучасних умовах»**

Виконала: здобувач 2 курсу, групи М ЕкАналіт 2024-1з

спеціальності 051 «Економіка»
(шифр та назва)

Катерина НІКОНОРОВА

Керівник: Вероніка ХАЛІНА

Харків - 2026 рік

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА**

Факультет	ННІЕіМ
Кафедра	Економіки та маркетингу
Рівень вищої освіти	(другий) магістерський
Спеціальність	051 «Економіка»
	ОП – Економічна аналітика

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
доцент, канд.екон.наук
Наталя МАТВЄЄВА

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (МАГІСТЕРСЬКУ) РОБОТУ ЗДОБУВАЧА**

Катерини Анатоліївни Ніконорової
(прізвище, ім'я та по батькові)

1 Тема роботи	Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства та шляхи підвищення її ефективності в сучасних умовах
керівник роботи Халіна Вероніка Юріївна, канд.екон.наук, доцент	
затверджені наказом вищого навчального закладу від <u>«02» березня 2026 року № 199-03</u>	
2 Строк подання роботи здобувачем	<u>19.06.2026 р.</u>
3 Вихідні дані до роботи:	фінансова звітність АТ «Трест Житлобуд-1», наукова література, нормативно-правові акти та статистичні дані.
4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):	Розділ 1 Теорико-методичні основи оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства Розділ 2 Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «ТРЕСТ Житлобуд – 1» Розділ 3 Обґрунтування та оцінка ефективності впровадження енергоавтономних технологій на підприємстві.
5 Перелік графічного матеріалу(з точним зазначенням обов'язкових креслень:	1. Структурна схема магістерської роботи 2.Теоретичні основи фінансово-господарської діяльності підприємства 3.Методичні підходи та система показників аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства 4.Організаційно-економічна характеристика підприємства 5.Показники виробничої програми та ефективності використання основних засобів 6.Показники з праці та її оплати 7. Фінансові показники 8.Теоретико-економічне обґрунтування створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження 9. Економічне обґрунтування створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження 10.Оцінка результатів впровадження моделі автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1»

6 Дата видачі завдання 02» березня 2026 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної (магістерської) роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Розробка плану роботи, ознайомлення з літературними джерелами за темою	02.03.26 – 04.03.26	
2	Написання теоретико-методичної Частини кваліфікаційної (магістерської) роботи	04.03.26 – 24.03.26	
3	Написання розрахунково-аналітичної частини кваліфікаційної (магістерської) роботи	25.03.26 – 21.04.26	
4	Написання рекомендаційної частини кваліфікаційної (магістерської) роботи	22.04.26 – 14.05.26	
5	Оформлення пояснювальної записки, перевірка роботи на наявність текстових збігів	15.05.26 – 22.05.26	
6	Проходження нормаконтролю	23.05.26-01.06.26	
7	Попередній захист і отримання рецензії	02.06.26 – 19.06.26	
8	Захист кваліфікаційної (магістерської) роботи	24.06.26	

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна (магістерська) робота містить: 115 сторінки, 19 таблиць, 12 рисунків, 34 джерела літератури.

ТЕМА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ: Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства та шляхи підвищення її ефективності в сучасних умовах.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ: процеси формування та забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ: теоретичні, методичні та практичні засади аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, а також сукупність організаційно-економічних заходів щодо підвищення її ефективності.

МЕТА РОБОТИ: аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства та обґрунтування шляхів підвищення її ефективності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ: аналіз і синтез, порівняння, узагальнення, статистичний аналіз, фінансовий аналіз та економічне прогнозування.

НАУКОВА НОВИЗНА ДОСЛІДЖЕННЯ: наукова новизна дослідження полягає у розробці рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства на основі впровадження енергоавтономних рішень.

РІК ВИКОНАННЯ: 2026

РІК ЗАХИСТУ: 2026

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЕФЕКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ЕНЕРГООСТРІВ, ВЕРТИКАЛЬНИЙ ЕНЕРГОБУДІВЕЛЬНИЙ ХОЛДИНГ, АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД -1».

ANNOTATION

The qualification (master's) thesis contains: 115 pages, 19 tables, 12 figures, 34 references.

TOPIC OF THE QUALIFICATION (MASTER'S) THESIS: Analysis of the financial and economic activities of the enterprise and ways to increase its efficiency in modern conditions.

OBJECT OF THE STUDY: processes of forming and ensuring the efficiency of the financial and economic activities of an enterprise in modern conditions.

SUBJECT OF THE STUDY: theoretical, methodological and practical principles of analyzing the financial and economic activities of an enterprise, as well as a set of organizational and economic measures to increase its efficiency.

PURPOSE OF THE THESIS: analysis of the financial and economic activities of the enterprise and justification of ways to increase its efficiency.

RESEARCH METHODS: analysis and synthesis, comparison, generalization, statistical analysis, financial analysis and economic forecasting.

SCIENTIFIC NOVELTY OF THE STUDY: the scientific novelty of the study lies in the development of recommendations for increasing the efficiency of the financial and economic activities of the enterprise based on the implementation of energy-autonomous solutions.

YEAR OF COMPLETION: 2026

YEAR OF DEFENSE: 2026

KEYWORDS: FINANCIAL AND ECONOMIC ACTIVITY, ENTERPRISE EFFICIENCY, FINANCIAL STABILITY, ENERGY ISLAND, VERTICAL ENERGY CONSTRUCTION HOLDING, JSC "TREST ZHYTLOBUD-1".

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	11
1.1 Сутність та зміст фінансово-господарської діяльності підприємства.....	11
1.2 Методичні підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства.....	21
1.3 Теоретичні засади та чинники підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства на основі впровадження енергозберігаючих технологій.....	35
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД – 1».....	49
2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	49
2.2 Аналіз показників виробничої програми, показників ефективності використання основних засобів.....	55
2.3 Аналіз показників ефективності використання праці персоналу.....	61
2.4 Аналіз фінансових показників.....	66
РОЗДІЛ 3 ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОАВТОНОМНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	78
3.1 Теоретико-економічне обґрунтування створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження.....	78
3.2 Економічне обґрунтування створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження.....	89
3.3 Оцінка результатів впровадження моделі автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1».....	102
ВИСНОВКИ.....	111
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	112
ПЕРЕЛІК ГРАФІЧНОГО МАТЕРІАЛУ.....	115

ВСТУП

В умовах сучасної економіки ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств набуває особливого значення, оскільки саме від результативності використання ресурсів, рівня фінансової стійкості та здатності адаптуватися до змін зовнішнього середовища залежить конкурентоспроможність суб'єктів господарювання. Для будівельних підприємств ця проблема є особливо актуальною через високу капіталомісткість галузі, залежність від інвестиційних ресурсів, коливання попиту на нерухомість, зростання вартості енергоносіїв та вплив кризових явищ на економіку країни.

Будівельна галузь України в останні роки функціонує в умовах значної нестабільності, що зумовлено як макроекономічними факторами, так і воєнними викликами. У таких умовах підприємства змушені шукати нові підходи до управління фінансовими ресурсами, оптимізації витрат, підвищення продуктивності праці та забезпечення енергетичної автономності. Саме тому комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства та розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення її ефективності є важливим науковим і прикладним завданням. Об'єкт дослідження — процеси формування та забезпечення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства в сучасних умовах.

Предмет дослідження — теоретичні, методичні та практичні засади аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, а також сукупність організаційно-економічних заходів щодо підвищення її ефективності.

Метою магістерської роботи є на основі комплексного аналізу фінансово-господарських показників АТ «Трест Житлобуд-1» виявити наявні проблеми та розробити науково обґрунтовані рекомендації щодо підвищення ефективності його функціонування в сучасних економічних умовах.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішено такі завдання:

1. розкрито сутність і зміст фінансово-господарської діяльності підприємства;
2. узагальнено методичні підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності;
3. надано організаційно-економічну характеристику АТ «Трест Житлобуд-1»;
4. проведено аналіз виробничої програми, ефективності використання основних засобів і трудових ресурсів підприємства;
5. досліджено фінансові показники діяльності підприємства, зокрема ліквідність, фінансову стійкість, ділову активність і рентабельність;
6. обґрунтовано доцільність впровадження енергоавтономних технологій та створення автономних енергоостровів на підприємстві;
7. здійснено прогностичний аналіз впливу енергетичної автономності на фінансові результати та стійкість підприємства;
8. розроблено практичні рекомендації щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності АТ «Трест Житлобуд-1».

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі та нормативні акти України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, статистичні дані, а також фінансова звітність АТ «Трест Житлобуд-1» за 2023–2025 роки. Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості використання запропонованих рекомендацій для підвищення ефективності управління фінансово-господарською діяльністю будівельних підприємств, зокрема шляхом оптимізації витрат, підвищення продуктивності праці та впровадження енергоавтономних технологій.

Апробація результатів магістерської роботи:

- Ніконорова К.А., Макєєв А.С. Аналітичні інструменти управління ефективністю та конкурентоспроможністю підприємства в умовах нестабільності. Економічні

перспективи: Збірник студентських наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Х.: 2026. №18 (том №1). С. 84-87;

- Ніконорова К.А.. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства та шляхи підвищення її ефективності в сучасних умовах сталого розвитку. Матеріали ХІХ Всеукраїнської науково-технічної конференції здобувачів вищої освіти «Сталий розвиток міст: поствоєнний період». Х.: 2026. Частина IV. С. 250-252.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Теоретичні аспекти фінансово-господарської діяльності підприємства

Фінансово-господарська діяльність сучасного підприємства є складною багатокомпонентною системою, функціонування якої визначається сукупністю зовнішніх і внутрішніх чинників. Їхній вплив позначається на поточному фінансовому стані підприємства, його конкурентних позиціях, здатності адаптуватися до змін ринкового середовища та забезпечувати довгостроковий розвиток. Багатоаспектність фінансово-господарських процесів зумовлює наявність значної кількості наукових підходів до трактування сутності поняття «фінансово-господарська діяльність». Тому доцільним є розгляд основних теоретичних позицій, їх критичне узагальнення та подальше формулювання авторського визначення досліджуваної категорії.

У загальному розумінні діяльність являє собою впорядковану сукупність взаємопов'язаних дій, здійснення яких спрямоване на досягнення певного результату. Відповідно, господарська діяльність охоплює процеси виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, орієнтовані на одержання економічних результатів та задоволення визначених потреб учасників підприємства [1, с. 102]. У процесі господарської діяльності підприємство перетворює наявні ресурси на товари, роботи або послуги, які надалі реалізуються на відповідних ринках.

Водночас наведене визначення не повною мірою відображає різноманітність сучасних форм підприємницької активності. Окремі суб'єкти господарювання можуть не здійснювати безпосереднього виробництва товарів, виконання робіт або надання послуг зовнішнім споживачам. Зокрема, діяльність підприємства може бути пов'язана з придбанням і реалізацією нерухомості,

корпоративних прав, акцій, облігацій та інших фінансових інструментів, що використовуються для розміщення тимчасово вільного капіталу. У такому разі господарські операції не супроводжуються створенням матеріального продукту, однак підприємство здійснює пошук найбільш ефективних напрямів інвестування ресурсів, залучає працівників, виконує податкові зобов'язання та проводить фінансові операції. Отже, така діяльність також має ознаки фінансово-господарської, незважаючи на відсутність традиційного виробничого процесу.

Проте для більшості підприємств основним результатом фінансово-господарської діяльності залишається формування доданої вартості внаслідок виробництва матеріальних і цифрових товарів, виконання робіт або надання послуг. Створена додана вартість забезпечує покриття понесених витрат, виконання зобов'язань перед працівниками, державою та контрагентами, а також формування позитивного фінансового результату.

Дискусійним є також положення щодо орієнтації фінансово-господарської діяльності виключно на отримання доходу. Дохід є важливим показником масштабів діяльності підприємства, однак він не дає змоги повною мірою оцінити ефективність використання ресурсів. Більш змістовним критерієм результативності є прибуток, оскільки його величина відображає здатність підприємства не лише генерувати грошові надходження, а й забезпечувати перевищення доходів над понесеними витратами. Наявність прибутку свідчить про ефективне використання вкладеного власниками капіталу та збільшення його вартості в процесі проходження виробничого, операційного і фінансового циклів.

У разі вибору між збільшенням доходу, що супроводжується скороченням прибутку, та підвищенням прибутковості за певного зменшення обсягів доходу управлінські рішення мають прийматися з урахуванням стратегічних інтересів підприємства. У довгостроковій перспективі пріоритетним є забезпечення стабільного зростання прибутку, оскільки саме він формує внутрішні джерела

фінансування розвитку, інвестицій, інновацій та зміцнення фінансової стійкості. Наприклад, включення до асортименту високомаржинального продукту з обмеженим, але стабільним попитом може бути економічно доцільнішим, ніж нарощування виробництва масової продукції на ринку з високим рівнем конкуренції та низькою рентабельністю. Водночас таке рішення потребує врахування ринкових ризиків, структури попиту, виробничих можливостей і стратегічних цілей підприємства.

Певного уточнення потребує твердження про спрямування доходу підприємства на задоволення потреб керівництва та робочого персоналу. Комерційне підприємство створюється насамперед з метою реалізації економічних інтересів його власників, які полягають у збереженні та збільшенні вартості вкладеного капіталу. Тому прибуток, отриманий у результаті фінансово-господарської діяльності, передусім слугує джерелом задоволення інтересів власників, акціонерів або інших учасників товариства шляхом виплати дивідендів, реінвестування коштів та зростання ринкової вартості підприємства.

Інтереси працівників також є важливою складовою функціонування підприємства, однак вони реалізуються переважно через систему оплати праці, соціального забезпечення, професійного розвитку та матеріального стимулювання. Додаткове зростання прибутку не обов'язково автоматично спричиняє підвищення винагороди персоналу, якщо відповідний механізм не передбачений політикою мотивації підприємства. За відсутності такої політики отриманий фінансовий результат може бути спрямований на виплату дивідендів, формування резервів, фінансування інвестицій або поповнення оборотного капіталу.

Особливе місце в системі зацікавлених сторін посідає управлінський персонал, оскільки його рішення безпосередньо впливають на фінансові результати, ефективність використання ресурсів і стійкість підприємства. Неврахування інтересів керівників може спричинити зниження їхньої мотивації

та погіршення якості управлінських рішень. Водночас на багатьох підприємствах винагорода керівників вищого рівня залежить від досягнення встановлених показників результативності. Тому покращення фінансово-господарських результатів може сприяти додатковому задоволенню економічних інтересів менеджменту через премії, бонуси та інші форми стимулювання.

У науковій літературі фінансово-господарську діяльність підприємства також розглядають як безперервний процес залучення різних видів ресурсів, їх поєднання та використання в межах виробничо-операційної системи з метою одержання певного фінансового результату [2, с. 66]. Таке трактування акцентує увагу на ресурсному та процесному аспектах діяльності підприємства. За умови ефективної бізнес-моделі, належної організації виробництва, стабільного попиту та достатнього ресурсного забезпечення фінансово-господарські операції справді можуть здійснюватися безперервно.

Однак ознака безперервності не є універсальною для всіх суб'єктів господарювання. На практиці інтенсивність і періодичність діяльності підприємств можуть визначатися сезонними, технологічними, природно-кліматичними та ринковими чинниками. Найбільш вираженим сезонний характер є у сільському господарстві, туризмі, будівництві, виробництві окремих видів продукції та сфері сезонних послуг. У таких випадках активні виробничі періоди можуть чергуватися з періодами зниження ділової активності або тимчасового припинення окремих операцій. Тому характеристика фінансово-господарської діяльності як виключно безперервного процесу не може бути використана як універсальна ознака досліджуваного поняття.

Водночас положення щодо залучення, поєднання та використання різних видів ресурсів достатньо повно відображає економічну сутність фінансово-господарської діяльності. Для забезпечення функціонування підприємство використовує матеріальні, фінансові, трудові, інформаційні, інтелектуальні та нематеріальні ресурси. До матеріальної складової належать сировина, матеріали,

напівфабрикати, обладнання, виробничі приміщення та інші засоби праці. Трудові ресурси охоплюють працівників різних професійних і кваліфікаційних рівнів, які забезпечують виконання виробничих, управлінських та обслуговувальних функцій. Інтелектуальні ресурси представлені знаннями, компетентностями, досвідом і творчими здібностями працівників та керівників.

Важливого значення в сучасних умовах набувають нематеріальні й інформаційні ресурси, до яких належать програмне забезпечення, ліцензії, патенти, торговельні марки, бази даних, цифрові платформи, організаційні технології та ділова репутація. Фінансові ресурси забезпечують придбання необхідних активів, оплату праці, фінансування поточних операцій, інвестиційних проєктів та інноваційної діяльності. Сукупність зазначених ресурсів формує вхідний потенціал підприємства, який у процесі фінансово-господарської діяльності трансформується у певний економічний результат.

Поєднання ресурсів здійснюється в межах єдиної організаційно-економічної системи. Працівники виробничого рівня використовують обладнання, сировину та матеріали для виготовлення продукції, виконання робіт або надання послуг. Управлінський персонал забезпечує планування, координацію, контроль і регулювання господарських процесів. Працівники підрозділів маркетингу та збуту застосовують фінансові, інформаційні й цифрові ресурси для дослідження ринку, залучення споживачів і реалізації створеної продукції. У результаті взаємодії всіх елементів відбувається формування доданої вартості, одержання доходу та генерування прибутку.

Отже, фінансово-господарську діяльність підприємства доцільно розглядати як організовану сукупність взаємопов'язаних господарських, виробничих, операційних, інвестиційних і фінансових процесів, у межах яких відбуваються залучення, розподіл, поєднання, використання та відтворення матеріальних, трудових, фінансових, інформаційних, інтелектуальних і нематеріальних ресурсів. Результатом таких процесів є створення доданої

вартості, формування певного фінансового результату, забезпечення реалізації цілей підприємства та підтримання його стійкого функціонування і розвитку.

Важливим змістовим компонентом поняття «фінансово-господарська діяльність» є фінансова складова. Фінансова діяльність підприємства реалізується через систему форм, методів та інструментів мобілізації, розподілу і використання фінансових ресурсів. Вона передбачає розроблення та застосування відповідних фінансових механізмів, визначення критеріїв оцінювання доцільності формування фінансових ресурсів, вибір напрямів їх розміщення, а також встановлення порядку їх використання [3; 2]. Таким чином, фінансова діяльність безпосередньо пов'язана із залученням необхідного капіталу, його перерозподілом між окремими напрямами роботи підприємства та забезпеченням ефективного використання наявних коштів.

У процесі фінансової діяльності застосовуються відповідні механізми, методи та важелі управління фінансовими потоками, за допомогою яких здійснюється трансформація фінансових ресурсів відповідно до поточних і перспективних потреб підприємства. До таких потреб належать фінансування операційної діяльності, забезпечення своєчасності розрахунків, підтримання ліквідності та платоспроможності, оновлення необоротних активів, реалізація інвестиційних проєктів і формування резервів. Отже, фінансова складова створює необхідні передумови для ритмічного здійснення виробничих, збутових, інвестиційних та інших господарських процесів.

У контексті фінансово-господарської діяльності фінансову діяльність доцільно визначати як сукупність процесів залучення, розподілу та розміщення фінансових ресурсів, спрямованих на забезпечення стабільності операційного циклу, виконання зобов'язань і досягнення стратегічних цілей підприємства. Конкретний зміст таких процесів залежить від фінансового стану суб'єкта господарювання, структури його капіталу, особливостей бізнес-моделі, масштабів діяльності та умов зовнішнього середовища.

Господарська складова досліджуваного поняття є ширшою за змістом і охоплює сукупність економічних процесів, які здійснюються підприємством. У цьому контексті господарську діяльність можна трактувати як економічну діяльність, що поєднує виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг, матеріально-технічне забезпечення, логістику, реалізацію продукції, управління персоналом, інноваційну та інші види активності. Водночас поняття господарської діяльності не обмежується лише виробництвом, оскільки включає всі процеси, пов'язані з організацією використання ресурсів і досягненням установлених підприємством результатів.

Узагальнення наукових підходів дає підстави запропонувати авторське визначення досліджуваного поняття. На нашу думку, фінансово-господарська діяльність підприємства є сукупністю взаємопов'язаних дій працівників, керівників і структурних підрозділів щодо формування, розподілу та використання ресурсів, а також їх трансформації у кінцеві результати діяльності. Така трансформація охоплює залучення і розміщення фінансових ресурсів, використання матеріалів, сировини, напівфабрикатів, робочого часу, професійних компетентностей, творчого та інтелектуального потенціалу персоналу, цифрових технологій та інших ресурсів. Результатом фінансово-господарських процесів можуть бути товари, роботи, послуги, нематеріальні продукти, управлінські рішення або інші результати, що мають економічну чи суспільну цінність.

Запропоноване визначення не передбачає закріплення єдиної мети фінансово-господарської діяльності для всіх суб'єктів. Це пояснюється тим, що цілі підприємств і організацій визначаються їхньою організаційно-правовою формою, статутними документами, інтересами засновників, власників, керівників та інших зацікавлених сторін. Фінансово-господарську діяльність здійснюють як комерційні підприємства, так і неприбуткові установи й організації. Для комерційних підприємств пріоритетними цілями переважно є

отримання прибутку, збільшення вартості капіталу, зміцнення ринкових позицій та формування потенціалу майбутньої прибутковості. Натомість діяльність некомерційних організацій спрямовується на досягнення соціальних, освітніх, наукових, культурних або інших суспільно значущих результатів.

Таким чином, мета фінансово-господарської діяльності не може бути зведена до єдиного універсального критерію. Навіть у межах комерційного сектору підприємство на певних етапах розвитку може свідомо відмовлятися від максимізації поточного прибутку заради розширення ринкової частки, реалізації інвестиційних проєктів, упровадження інновацій або посилення конкурентного потенціалу. У такому разі фінансово-господарська діяльність спрямовується не лише на отримання негайного економічного ефекту, а й на формування здатності генерувати прибуток у довгостроковій перспективі.

У запропонованому визначенні також не використовується ознака безперервності фінансово-господарського процесу. Такий підхід пов'язаний із тим, що характер та інтенсивність діяльності залежать від бізнес-моделі, галузевої належності й умов функціонування конкретного підприємства. За впливу сезонних, ринкових, технологічних або безпекових чинників окремі види діяльності можуть тимчасово припинятися або здійснюватися з різною інтенсивністю. Водночас наявність таких перерв не змінює сутності фінансово-господарської діяльності та її ролі у функціонуванні підприємства.

Сучасні підприємства здійснюють різноманітні види фінансово-господарської діяльності, спрямовані на забезпечення розвитку, фінансової стійкості, конкурентоспроможності та досягнення визначених цілей. Одним із центральних її напрямів є створення доданої вартості в процесі виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг. Цей процес передбачає перетворення вхідних ресурсів, зокрема праці, капіталу, матеріалів, інформації та технологій, на кінцевий результат, споживча й економічна цінність якого перевищує вартість використаних ресурсів.

Створена додана вартість формує економічне підґрунтя для покриття витрат, виконання зобов'язань, відтворення ресурсів, фінансування розвитку та отримання прибутку. Вона також забезпечує підприємству можливість підтримувати конкурентні позиції, здійснювати інвестиції та адаптуватися до змін ринкового середовища. Чим вищою є здатність підприємства створювати додану вартість за раціонального використання наявних ресурсів, тим вищим є рівень ефективності його фінансово-господарської діяльності.

У сфері послуг створення доданої цінності полягає у розробленні та наданні рішень, що відповідають потребам, очікуванням і проблемам споживачів. Цінність послуги визначається її якістю, доступністю, своєчасністю, індивідуалізацією та здатністю забезпечувати споживачеві корисний результат. Відповідно, підвищення ефективності діяльності підприємств сфери послуг пов'язане з удосконаленням процесів обслуговування, розвитком цифрових каналів комунікації, підвищенням кваліфікації персоналу та застосуванням клієнтоорієнтованих підходів.

У сфері виробництва додана вартість створюється шляхом перетворення сировини, матеріалів і напівфабрикатів на готову продукцію з вищими функціональними, якісними та споживчими характеристиками. Підвищення цінності продукції досягається завдяки вдосконаленню виробничих технологій, запровадженню інновацій, поліпшенню якості, оновленню дизайну та адаптації товарів до потреб споживачів. Значна роль у цьому процесі належить дослідженням і розробкам, спрямованим на створення нової продукції, модернізацію наявних товарів та підвищення ефективності технологічних процесів.

Упровадження ресурсозберігальних і маловідходних технологій дає змогу скоротити виробничі витрати, зменшити обсяги відходів, оптимізувати використання сировини та знизити негативний вплив на навколишнє природне середовище. Виробництво продукції з вищими якісними характеристиками та

більшою споживчою цінністю створює передумови для встановлення економічно обґрунтованих цін, розширення ринкової частки, підвищення лояльності споживачів і зміцнення ділової репутації підприємства.

Окремим напрямом фінансово-господарської діяльності є інвестиційна діяльність, що охоплює придбання, створення, модернізацію та реалізацію фінансових і нефінансових активів. Підприємства вкладають ресурси в основні засоби, нематеріальні активи, цифрові технології, інноваційні проєкти, нерухомість, цінні папери та корпоративні права. Інвестиційні рішення спрямовуються на розширення виробничих можливостей, оновлення матеріально-технічної бази, диверсифікацію джерел доходу та підвищення загальної результативності діяльності.

Важливою складовою фінансово-господарських процесів є управління операційною діяльністю та ланцюгами постачання. Воно передбачає координацію закупівель, постачання сировини й матеріалів, виробництва, зберігання, транспортування та розподілу готової продукції. Ефективне управління цими процесами дає змогу забезпечити своєчасність поставок, зменшити тривалість операційного циклу, оптимізувати запаси та скоротити логістичні витрати. У результаті підвищуються продуктивність, ритмічність роботи й здатність підприємства швидко реагувати на зміни попиту.

Маркетингова та збутова діяльність також посідає вагомe місце у системі фінансово-господарської діяльності підприємства. Вона охоплює дослідження ринку, визначення потреб споживачів, сегментацію цільової аудиторії, формування товарної, цінової, комунікаційної та збутової політики. На основі результатів маркетингових досліджень підприємство розробляє товари й послуги, які відповідають очікуванням споживачів, обирає ефективні канали їх просування та реалізації. Результативність маркетингової діяльності безпосередньо впливає на обсяги продажів, рівень доходів, ринкову частку та прибутковість підприємства.

Невіддільною складовою фінансово-господарської діяльності є управління людськими ресурсами. Воно включає планування потреби в персоналі, пошук і відбір працівників, їх адаптацію, професійне навчання, оцінювання результативності, мотивацію та утримання. Метою кадрової політики є формування компетентного й мотивованого колективу, здатного ефективно виконувати виробничі та управлінські функції, підтримувати інноваційні зміни й забезпечувати досягнення стратегічних цілей підприємства. За сучасних умов працівники розглядаються не лише як трудовий ресурс, а і як носії знань, досвіду, компетентностей та інтелектуального капіталу.

Отже, фінансово-господарська діяльність є комплексною економічною категорією, яка охоплює взаємопов'язані фінансові, виробничі, операційні, інвестиційні, маркетингові, збутові, логістичні та кадрові процеси. Узагальнення наукових підходів дало змогу уточнити зміст цього поняття та запропонувати авторське визначення, у якому акцентовано увагу на залученні, розподілі, використанні й трансформації різних видів ресурсів у результати, що мають економічну або суспільну цінність. Водночас конкретна мета, характер та інтенсивність такої діяльності визначаються особливостями підприємства, його організаційно-правовою формою, бізнес-моделлю та стратегічними пріоритетами.

1.2 Методичні підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства

Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства визначається відповідно до мети дослідження, інформаційних потреб його користувачів, особливостей функціонування суб'єкта господарювання та характеру виявлених проблем. Тому зміст, послідовність і глибина аналітичних процедур у кожному конкретному випадку можуть відрізнятися. Наприклад, за

наявності систематичних затримок платежів з боку покупців і замовників особливу увагу доцільно приділяти аналізу дебіторської заборгованості, її структури, динаміки, строків погашення та рівня оборотності. У разі виникнення проблем із ліквідністю, прибутковістю, фінансовою стійкістю або ефективністю використання ресурсів необхідно здійснювати поглиблене дослідження відповідних проблемних напрямів.

У загальному вигляді аналіз фінансово-господарської діяльності спрямовується на комплексне оцінювання результатів функціонування підприємства та виявлення чинників, що визначають їх зміну. Однією з основних цілей такого аналізу є визначення резервів підвищення ділової активності та розроблення обґрунтованих заходів щодо їх використання. У цьому контексті досліджуються швидкість обороту активів і капіталу, тривалість операційного та фінансового циклів, ефективність використання виробничих ресурсів, а також здатність підприємства нарощувати обсяги діяльності без погіршення фінансового стану.

Важливим завданням аналізу є виявлення проблемних, або «вузьких», місць, які негативно впливають на результати діяльності та фінансовий стан підприємства. До них можуть належати надмірна тривалість обороту дебіторської заборгованості, накопичення неліквідних запасів, нераціональна структура капіталу, низький рівень рентабельності, зростання собівартості продукції, значна кредитна залежність або недостатня платоспроможність. Виявлення таких проблем створює підґрунтя для розроблення заходів щодо оптимізації витрат, підвищення продуктивності, прискорення оборотності ресурсів та покращення структури фінансування.

Окремою метою аналізу є підготовка та обґрунтування управлінських рекомендацій, необхідних для вибору найбільш доцільної стратегії розвитку підприємства. Результати аналітичного дослідження можуть використовуватися для визначення пріоритетів інвестиційної діяльності, оптимізації структури

активів і капіталу, формування політики управління доходами та витратами, удосконалення взаєморозрахунків із контрагентами, а також забезпечення довгострокової фінансової стійкості. У сучасних умовах особливого значення набуває використання результатів аналізу для обґрунтування стратегії сталого розвитку, що передбачає узгодження економічних цілей підприємства із соціальними та екологічними пріоритетами.

Крім зазначених цілей, аналіз фінансово-господарської діяльності може спрямовуватися на оцінювання інвестиційної привабливості, кредитоспроможності, конкурентоспроможності, імовірності банкрутства, рівня економічної безпеки та ефективності окремих управлінських рішень. Конкретний перелік завдань визначається інформаційними потребами власників, керівників, інвесторів, кредиторів, державних органів та інших зацікавлених сторін.

Узагальнено методику аналізу фінансово-господарської діяльності можна представити як послідовність трьох взаємопов'язаних етапів: формування інформаційної бази, аналітичного опрацювання отриманих даних і формулювання висновків та практичних рекомендацій. Кожен із цих етапів має самостійне значення, однак достовірність кінцевих результатів забезпечується лише за умови їх послідовного та комплексного здійснення.

Перший етап передбачає збирання, перевірку, систематизацію та підготовку інформації, необхідної для проведення дослідження. Основу інформаційного забезпечення становить фінансова звітність підприємства, зокрема баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал та примітки до звітності. Водночас для більш глибокого аналізу використовуються дані управлінського, бухгалтерського й оперативного обліку, бюджети, кошториси, бізнес-плани, внутрішні звіти структурних підрозділів, договори з контрагентами та інша внутрішня документація.

Інформаційна база аналізу не повинна обмежуватися лише внутрішніми даними підприємства. Для об'єктивного оцінювання фінансово-господарської діяльності необхідно враховувати вплив зовнішнього середовища. Тому додатково досліджуються стан і тенденції розвитку ринку, поведінка споживачів, активність конкурентів, динаміка цін, рівень інфляції, валютні коливання, процентні ставки, зміни податкового та нормативно-правового регулювання. Такі відомості дають змогу оцінити зовнішні можливості та загрози, які можуть впливати на результати діяльності підприємства.

Особливе значення на першому етапі має оцінювання якості отриманої інформації. Дані повинні бути достовірними, повними, зіставними та своєчасними. Використання неповної або суперечливої інформації може призвести до викривлення результатів аналізу та прийняття необґрунтованих управлінських рішень. Тому перед початком розрахунків необхідно перевірити узгодженість показників різних форм звітності, їх відповідність даним обліку, а також можливість порівняння за різні періоди.

Другий етап охоплює безпосереднє аналітичне опрацювання сформованої інформаційної бази. Він є центральним етапом дослідження, оскільки саме застосування відповідних методів дає змогу перетворити первинні дані на аналітичну інформацію, необхідну для розуміння стану та тенденцій розвитку підприємства. На цьому етапі визначаються зміни показників у часі, їх структура, взаємозв'язки, відхилення від планових або нормативних значень, а також чинники, що спричинили відповідні зміни.

Вибір методів аналізу залежить від поставленої мети, обсягу доступної інформації та специфіки діяльності підприємства. У процесі дослідження можуть одночасно застосовуватися декілька взаємопов'язаних методів, що забезпечує комплексність і обґрунтованість отриманих результатів. Поєднання різних аналітичних інструментів дає змогу не лише зафіксувати зміну певного

показника, а й установити причини такої зміни, оцінити її наслідки та визначити можливі напрями покращення ситуації.

Як наведено на рисунку 1.1, до основних методів аналізу фінансово-господарської діяльності належать горизонтальний, вертикальний і порівняльний аналіз, метод відносних показників, балансовий метод, факторний аналіз та інші аналітичні прийоми.

Горизонтальний аналіз передбачає дослідження динаміки показників фінансово-господарської діяльності за декілька періодів. Його застосування дає змогу визначити абсолютні та відносні зміни доходів, витрат, прибутку, активів, зобов'язань, власного капіталу й інших показників. На основі отриманих результатів установлюються основні тенденції розвитку підприємства та виявляються позитивні або негативні зміни.

Вертикальний аналіз використовується для оцінювання структури узагальнюючих показників. Він передбачає визначення частки окремих елементів у загальній величині активів, капіталу, доходів, витрат або фінансових результатів. За його допомогою можна встановити, які складові формують основну частину майна підприємства, якими є джерела його фінансування, а також які види витрат найбільше впливають на фінансовий результат.

Порівняльний аналіз ґрунтується на зіставленні фактичних показників із плановими, нормативними, середньогалузевими або показниками підприємств-конкурентів. Його використання дає змогу оцінити відносне становище підприємства, визначити ступінь виконання планів, виявити відхилення від установлених орієнтирів і встановити напрями підвищення ефективності.

Метод відносних показників, або коефіцієнтний аналіз, полягає в розрахунку співвідношень між окремими показниками фінансової звітності. На його основі оцінюються ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, ділова активність, рентабельність та ефективність використання ресурсів.

Перевагою цього методу є можливість порівнювати підприємства різного масштабу, а також відстежувати зміну їхнього фінансового стану в динаміці.

Балансовий метод передбачає зіставлення взаємопов'язаних показників, між якими існує балансова рівність. Він використовується для перевірки узгодженості даних, аналізу джерел формування та напрямів використання ресурсів, а також визначення впливу окремих чинників на загальну зміну результативного показника.

Третій етап аналізу передбачає узагальнення отриманих результатів, формування висновків і розроблення рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності. На цьому етапі визначаються ключові проблеми, оцінюються їх причини та можливі наслідки, установлюються резерви покращення результатів і пропонуються конкретні управлінські заходи.

Рекомендації мають ґрунтуватися на результатах проведених розрахунків, ураховувати ресурсні можливості підприємства та відповідати його стратегічним цілям. Вони можуть передбачати скорочення витрат, прискорення оборотності дебіторської заборгованості й запасів, оптимізацію структури капіталу, підвищення рентабельності, удосконалення системи управління грошовими потоками, оновлення основних засобів або перегляд окремих напрямів діяльності.

Таким чином, методика аналізу фінансово-господарської діяльності являє собою послідовну систему збирання, перевірки та опрацювання інформації, застосування відповідних аналітичних методів, узагальнення результатів і формування практичних рекомендацій. Її зміст повинен адаптуватися до особливостей конкретного підприємства, характеру проблемної ситуації та цілей користувачів аналітичної інформації.

Рисунок 1.1 - Методи аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства
Джерело: складено автором на основі [4, с.150; 5, с.77; 6, с.24; 7, с.319]

Горизонтальний аналіз передбачає дослідження зміни показників фінансово-господарської діяльності підприємства в часі. Його сутність полягає у зіставленні значень окремих показників за декілька послідовних звітних періодів із визначенням абсолютних і відносних відхилень. У межах цього дослідження доцільно проаналізувати показники діяльності підприємства за 2023–2025 рр., зокрема обсяги доходу, витрат, прибутку та інші складові фінансових результатів. Це дасть змогу встановити загальну траєкторію зміни ефективності фінансово-господарської діяльності, визначити стійкі позитивні або негативні тенденції та сформулювати обґрунтовані припущення щодо їх подальшого розвитку.

Горизонтальний аналіз також дає можливість зіставляти темпи зміни взаємопов'язаних показників. Наприклад, порівняння динаміки доходу і собівартості дає змогу оцінити характер зміни прибутковості, а зіставлення темпів зростання оборотних активів та обсягів реалізації — ефективність використання ресурсів. Аналіз динаміки запасів, дебіторської заборгованості, кредиторської заборгованості та грошових коштів дозволяє визначити якість управління оборотним капіталом і виявити можливі диспропорції у фінансово-

господарській системі підприємства. Водночас прогнозування на основі горизонтального аналізу має враховувати можливий вплив зовнішніх чинників, оскільки перенесення сформованих у минулих періодах тенденцій на майбутнє не завжди забезпечує достатню точність прогнозу.

На відміну від горизонтального аналізу, вертикальний аналіз спрямований на дослідження структури узагальнюючих фінансово-економічних показників. Його зміст полягає у визначенні питомої ваги окремих складових у загальній величині показника, прийнятого за базу порівняння. Якщо горизонтальний аналіз характеризує зміну показників у часі, то вертикальний дає змогу встановити внутрішні пропорції активів, капіталу, доходів, витрат і фінансових результатів підприємства на конкретну дату або за певний звітний період.

Наприклад, під час аналізу джерел фінансування визначається частка власного капіталу, довгострокових і поточних зобов'язань у загальній величині капіталу підприємства. Це дає змогу оцінити рівень його фінансової незалежності, ступінь залежності від позикових коштів і характер сформованої структури фінансування. Аналогічно вертикальний аналіз активів дає можливість визначити співвідношення необоротних та оборотних активів, а дослідження звіту про фінансові результати — встановити частку собівартості, адміністративних витрат, витрат на збут та інших витрат у чистому доході від реалізації продукції.

Практична цінність вертикального аналізу полягає в можливості виявлення структурних змін, які не завжди є очевидними під час дослідження лише абсолютних величин. Навіть за зростання загальної вартості активів частка їх окремих складових може суттєво зменшуватися або збільшуватися. Тому поєднання вертикального і горизонтального аналізу забезпечує більш повне уявлення про майновий стан, джерела фінансування, структуру доходів і витрат та загальну ефективність діяльності підприємства.

Порівняльний аналіз передбачає зіставлення показників досліджуваного підприємства з відповідними показниками інших суб'єктів господарювання або встановленими базами порівняння. Такий метод дає змогу оцінити відносне становище підприємства, виявити його конкурентні переваги та слабкі сторони, а також визначити рівень відповідності отриманих результатів установленим орієнтирам.

Базою порівняльного аналізу можуть бути показники підприємств-конкурентів, середньогалузеві значення, нормативні межі, планові параметри, дані попередніх прогнозів, цільові орієнтири або результати економічного моделювання. Зіставлення з конкурентами дає змогу визначити позицію підприємства на ринку, тоді як порівняння із середньогалузевими величинами характеризує рівень його ефективності відносно загальних тенденцій відповідного виду економічної діяльності. Порівняння фактичних показників із плановими використовується для оцінювання ступеня виконання встановлених завдань, а зіставлення з нормативними значеннями — для визначення відповідності фінансового стану рекомендованим критеріям.

Для забезпечення достовірності результатів порівняльного аналізу необхідно дотримуватися принципу зіставності даних. Підприємства, обрані для порівняння, мають бути подібними за видом діяльності, масштабами, організаційно-правовою формою та умовами функціонування. Крім того, показники повинні бути розраховані за єдиною методикою та належати до однакових часових періодів. Недотримання цих вимог може спричинити необ'єктивне трактування виявлених відмінностей.

Важливим інструментом дослідження фінансово-господарської діяльності є коефіцієнтний аналіз, який ґрунтується на розрахунку відносних показників за даними фінансової звітності. Його застосування дає змогу встановити взаємозв'язки між окремими складовими активів, капіталу, зобов'язань, доходів, витрат і фінансових результатів. На відміну від абсолютних показників,

фінансові коефіцієнти дають можливість порівнювати підприємства різних масштабів і оцінювати зміну їхнього фінансового стану протягом декількох періодів.

Аналіз фінансових коефіцієнтів передбачає не лише їх розрахунок, а й подальше зіставлення з нормативними, середньогалузевими, плановими або базисними значеннями. Важливе значення має також дослідження динаміки коефіцієнтів за звітний період і декілька років. Окреме значення показника не завжди дає підстави для однозначного висновку, оскільки його оцінка залежить від галузевих особливостей, стадії розвитку підприємства, структури капіталу та економічної ситуації. Тому фінансові коефіцієнти необхідно розглядати комплексно, у взаємозв'язку між собою та з абсолютними показниками діяльності.

Як наведено на рисунку 1.2, для оцінювання ефективності та стійкості фінансово-господарської діяльності підприємства використовують декілька основних груп коефіцієнтів. До них належать показники майнового стану, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності й рентабельності. За потреби ця система може доповнюватися показниками руху грошових коштів, кредитоспроможності, інвестиційної привабливості та ймовірності банкрутства.

Показники ліквідності характеризують здатність підприємства своєчасно виконувати поточні зобов'язання за рахунок оборотних активів різного рівня ліквідності. Коефіцієнти фінансової стійкості відображають структуру джерел фінансування, рівень залежності від позикового капіталу та спроможність підприємства підтримувати фінансову рівновагу. Показники ділової активності дають змогу оцінити швидкість обороту активів, запасів, дебіторської й кредиторської заборгованості. Коефіцієнти рентабельності відображають здатність підприємства генерувати прибуток відносно доходу, активів, власного капіталу або понесених витрат.

Отже, горизонтальний, вертикальний, порівняльний і коефіцієнтний аналіз є взаємодоповнювальними методами дослідження фінансово-господарської діяльності. Горизонтальний аналіз дає змогу виявити динаміку показників, вертикальний — оцінити їх структуру, порівняльний — визначити становище підприємства відносно обраної бази, а коефіцієнтний — охарактеризувати пропорції та взаємозв'язки між окремими елементами фінансової системи. Комплексне використання зазначених методів забезпечує більш об'єктивну оцінку фінансового стану та формує інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Рис. 1.2 Основні групи фінансових показників

Джерело: складено автором на основі[9, с.58; 8, с.485]

Ліквідність являє собою властивість фінансово-господарської системи, яка проявляється у здатності швидко продати наявні активи для виконання зобов'язань. Зазвичай про ліквідність говорять саме в короткостроковій перспективі. Найпопулярнішим відносним показником у такому контексті є індикатор поточної ліквідності:

$$K_{\text{п}} = O_{\text{б}} / Z_{\text{к}},$$

де $K_{\text{п}}$ — коефіцієнт покриття, поточна ліквідність;

$O_{\text{б}}$ — оборотні активи;

$Z_{\text{к}}$ — заборгованість короткострокова [10].

Стійкість означає наявність таких параметрів фінансово-господарської системи підприємства, за яких воно здатне займати стабільне ринкове становище протягом тривалого періоду часу. Важливим індикатором, який відображає рівень фінансової стійкості, тобто здатність фінансової системи адаптуватися до зовнішніх і внутрішніх шоків, є індикатор автономії:

$$K_a = BK/A ,$$

де K_a – коефіцієнт автономії;

BK – власний капітал;

A – активи [11].

Рентабельність є ключовим критерієм ефективності фінансово-господарської системи, адже саме здатність генерувати додатній фінансовий Основні групи фінансових показників Ліквідність і короткострокова платоспроможність Рентабельність і прибутковість Ділова активність Фінансова стійкість Майновий стан результат найчастіше цікавить управлінців, власника, інших зацікавлених осіб [13]. У такому контексті часто використовують індикатори рентабельності активів, власного капіталу, продажів, окупності активів і власного капіталу.

$$P_a = P_p/A ,$$

де P_a – рентабельність активів;

P_p – прибуток;

A – активи (середнє за рік)[12].

З огляду на те, що в кожному бізнесі свої особливі умови, то доцільно зіставляти показники рентабельності активів з тими значеннями, медіани або середнього, які характерні для прямих конкурентів або галузі загалом. У такому разі можна зрозуміти, наскільки компетентним є менеджмент, а також чи ефективною є поточна бізнес-модель підприємства. Що ж стосується рентабельності власного капіталу, то цей показник є одним із ключових для власників, адже їх цікавить саме підвищення рівня добробуту. Незалежно від

того, чи виплачено прибуток у вигляді дивідендів, чи реінвестовано його назад у діяльність компанії, добробут власників зростатиме завдяки отриманню прибутку або збільшенню ринкової вартості акцій чи інших цінних паперів, які підтверджують право власності на частину підприємства.

Індикатори ділової активності відображають здатність менеджменту завантажити залучені активи, забезпечити їхню продуктивність. Тобто ці показники демонструють результативність залучення активів в операційний процес. Наприклад, до цієї групи належить показник фондівдачі, який розраховується за допомогою такої формули:

$$\Phi_v = D/OZ,$$

де Φ_v – фондівдача;

D – дохід;

OZ – основні засоби, середнє.

За результатами дослідження теоретичних засад підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства сформульовано такі висновки.

Узагальнено наукові підходи до розуміння змісту та сутності фінансово-господарської діяльності підприємства, що дало змогу уточнити її основні складові та запропонувати авторське визначення. Фінансово-господарську діяльність підприємства доцільно розглядати як сукупність взаємопов'язаних дій працівників, керівників і структурних підрозділів, спрямованих на залучення, розподіл, використання та трансформацію фінансових, матеріальних, трудових, інформаційних, інтелектуальних і нематеріальних ресурсів у кінцеві результати, що мають економічну або суспільну цінність. Такими результатами можуть бути вироблена продукція, виконані роботи, надані послуги, створені цифрові чи нематеріальні продукти, а також інші результати діяльності підприємства.

Встановлено, що фінансово-господарська діяльність має комплексний характер і поєднує фінансові, виробничі, операційні, інвестиційні, маркетингові,

збутові, логістичні та кадрові процеси. Її зміст не обмежується безпосереднім виробництвом продукції або наданням послуг, оскільки охоплює також формування джерел фінансування, управління активами та зобов'язаннями, організацію руху грошових коштів, забезпечення ресурсами, реалізацію продукції та прийняття управлінських рішень. Для комерційних підприємств важливим результатом такої діяльності є створення доданої вартості, отримання прибутку та формування передумов для довгострокового розвитку.

Систематизовано методичні засади аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства. Визначено, що аналітичний процес доцільно здійснювати у три послідовні етапи. Перший етап передбачає формування інформаційної бази шляхом збирання, перевірки та систематизації бухгалтерської, фінансової, управлінської, оперативної, маркетингової та іншої інформації про стан і результати діяльності підприємства. При цьому необхідно використовувати не лише внутрішню документацію, а й відомості про стан ринку, діяльність конкурентів, поведінку споживачів, макроекономічні тенденції та інші чинники зовнішнього середовища.

Другий етап полягає в аналітичному опрацюванні зібраної інформації із застосуванням сукупності взаємодоповнювальних методів. До основних із них належать горизонтальний, вертикальний і порівняльний аналіз, метод фінансових коефіцієнтів, балансовий та факторний методи. Горизонтальний аналіз забезпечує оцінювання динаміки показників у часі, вертикальний дає змогу встановити структуру активів, капіталу, доходів і витрат, а порівняльний використовується для зіставлення результатів підприємства з плановими, нормативними, середньогалузевими показниками та даними конкурентів. Метод фінансових коефіцієнтів дає можливість дослідити пропорції та взаємозв'язки між окремими складовими фінансової звітності.

Третій етап аналізу передбачає узагальнення отриманих результатів, визначення основних тенденцій, проблем і резервів, а також формулювання

практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності. Розроблені пропозиції мають бути обґрунтованими, відповідати реальному ресурсному потенціалу підприємства та спрямовуватися на усунення виявлених недоліків, підвищення прибутковості, оптимізацію витрат, прискорення оборотності ресурсів і зміцнення фінансової стійкості.

Визначено основні групи показників, що використовуються для комплексного оцінювання фінансово-господарської діяльності підприємства. До них належать показники майнового стану, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності, ефективності використання ресурсів і вартості залучення капіталу. Їх аналіз доцільно здійснювати не ізольовано, а у взаємозв'язку, з урахуванням динаміки, нормативних орієнтирів, галузевих особливостей і стратегічних цілей підприємства.

Отже, сформовані теоретичні та методичні положення створюють основу для проведення подальшого комплексного аналізу фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства, виявлення проблемних аспектів його функціонування та обґрунтування напрямів підвищення ефективності, фінансової стійкості й результативності діяльності.

1.3 Теоретичні засади та чинники підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства на основі впровадження енергоавтономних технологій

Підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства є комплексним процесом, що передбачає зростання результативності використання матеріальних, трудових, фінансових та енергетичних ресурсів. За сучасних умов особливого значення набуває енергетична складова господарської діяльності, оскільки надійність

енергопостачання безпосередньо впливає на безперервність виробничих процесів, рівень операційних витрат, собівартість продукції, виконання договірних зобов'язань і загальну фінансову стійкість підприємства.

Для підприємств будівельної галузі значення енергетичного чинника посилюється через використання значної кількості електричного обладнання, будівельних машин, систем освітлення, вентиляції, опалення, водопостачання та цифрових засобів управління. Перебої з постачанням електричної енергії можуть спричиняти простої техніки і працівників, порушення технологічних процесів, зростання строків виконання робіт, збільшення непродуктивних витрат та ризик застосування штрафних санкцій з боку замовників. У зв'язку із цим енергоефективність та енергетична автономність поступово перетворюються з допоміжних напрямів технічної модернізації на важливі складові фінансово-економічної стратегії підприємства.

Відповідно до законодавства України, енергетична ефективність характеризує співвідношення між отриманим результатом діяльності, продукцією, роботами, послугами або енергією та обсягом енергії, використаним для досягнення такого результату [29]. У цьому контексті підвищення енергоефективності передбачає не механічне обмеження енергоспоживання, а скорочення питомих витрат енергетичних ресурсів за одночасного збереження або підвищення обсягів виробництва, якості продукції та результативності роботи підприємства.

Економічна сутність енергоефективності полягає в отриманні більшого корисного результату з кожної одиниці спожитої енергії. Це може забезпечуватися шляхом модернізації обладнання, застосування сучасних систем освітлення, автоматизованого регулювання споживання, утеплення будівель, оптимізації технологічних процесів, використання відновлюваних джерел енергії та впровадження систем енергетичного менеджменту. Реалізація

таких заходів дає змогу скоротити енергетичні витрати, знизити собівартість робіт і послуг та підвищити конкурентоспроможність підприємства[30].

Енергетична автономність є ширшим поняттям, ніж енергоефективність. Вона характеризує здатність підприємства повністю або частково забезпечувати власні потреби в енергії за рахунок локальних джерел генерації, систем накопичення та інтелектуального управління енергетичними потоками. Енергетична автономність не обов'язково означає повне від'єднання від централізованої мережі. Підприємство може функціонувати в нормальному режимі паралельно із зовнішньою енергосистемою, а під час аварій, відключень або дефіциту потужності переходити до автономного режиму забезпечення критичних споживачів.

У межах цього дослідження під енергетичною автономністю підприємства пропонується розуміти його спроможність підтримувати необхідний рівень виробничої та управлінської діяльності за умов порушення зовнішнього енергопостачання шляхом використання власних генеруючих потужностей, систем накопичення енергії, резервних джерел і засобів автоматизованого управління. Рівень автономності визначається часткою потреб підприємства, яка може покриватися власними джерелами, тривалістю автономної роботи та переліком виробничих процесів, що зберігають працездатність під час зовнішніх відключень.

Одним із технологічних способів забезпечення енергетичної автономності є створення локальних енергетичних систем, або енергоостровів. Енергоострів являє собою обмежену частину енергетичної інфраструктури, у межах якої поєднуються джерела генерації, споживачі, накопичувачі енергії та система управління. Така система може працювати як паралельно із загальною електричною мережею, так і незалежно від неї в острівному режимі.

До складу автономного енергоострова можуть входити сонячні електростанції, когенераційні установки, дизельні або газові генератори,

аккумуляторні системи накопичення, перетворювальне обладнання, системи автоматизації та диспетчеризації. Конкретна структура визначається характером навантаження, доступністю енергоресурсів, вимогами до тривалості автономної роботи та фінансовими можливостями підприємства.

Особливе значення мають системи накопичення енергії, які забезпечують збереження надлишкової електроенергії та її використання в періоди дефіциту або підвищеного навантаження. Накопичувачі дають змогу згладжувати нерівномірність генерації з відновлюваних джерел, зменшувати пікове споживання електроенергії із зовнішньої мережі та забезпечувати живлення критично важливого обладнання під час аварійних відключень. Діяльність із накопичення енергії в Україні отримала законодавче врегулювання, що створює правові передумови для поширення таких систем на рівні підприємств [30].

Застосування захищених підземних систем накопичення може мати додаткові переваги для підприємств, які функціонують в умовах підвищених технічних і безпекових ризиків. Підземне розміщення обладнання здатне зменшити його вразливість до зовнішніх впливів, несприятливих погодних умов, механічних пошкоджень та інших загроз. Водночас реалізація такого рішення потребує врахування витрат на будівництво захищеного приміщення, вентиляцію, пожежну безпеку, температурний контроль, моніторинг технічного стану та обслуговування акумуляторних модулів.

Вплив енергоавтономних технологій на фінансово-господарську діяльність підприємства проявляється через декілька взаємопов'язаних напрямів. Першим із них є скорочення прямих витрат на придбання електричної та теплової енергії. За наявності власної генерації частина енергетичних потреб покривається без закупівлі електроенергії із зовнішньої мережі[32]. Економічний ефект залежить від обсягів власного виробництва, тарифів, режиму споживання, вартості технічного обслуговування та строку експлуатації обладнання.

Другим напрямом є зменшення втрат, пов'язаних із вимушеними простоями. У будівельній діяльності відсутність електропостачання може призводити до припинення роботи механізмів, освітлення, засобів зв'язку, насосного обладнання, систем вентиляції та цифрових систем управління. При цьому підприємство продовжує нести витрати на оплату праці, оренду техніки, утримання об'єктів і виконання інших постійних зобов'язань. Автономне енергозабезпечення дає змогу підтримувати роботу найбільш важливих процесів і зменшувати непродуктивні витрати.

Третім напрямом є забезпечення ритмічності виробничої програми. Стабільність енергопостачання створює передумови для своєчасного виконання будівельних робіт, дотримання календарних графіків і введення об'єктів в експлуатацію у встановлені строки. Це позитивно впливає на обсяги реалізації, надходження грошових коштів і зниження ризику штрафних санкцій. Отже, енергетична автономність може впливати не тільки на витрати, а й на дохідну частину фінансових результатів[30-33].

Четвертим напрямом є підвищення передбачуваності витрат. Вартість електричної енергії залежить від ринкової кон'юнктури, тарифної політики та загального стану енергетичної системи. Власна генерація та накопичення енергії дають змогу частково знизити залежність підприємства від цінових коливань. Це спрощує бюджетування, планування собівартості й оцінювання рентабельності будівельних проєктів.

П'ятим напрямом є зміцнення ділової репутації та конкурентних позицій підприємства. Спроможність забезпечувати безперервне виконання робіт за нестабільного зовнішнього енергопостачання може розглядатися замовниками як додаткова гарантія надійності. Використання відновлюваних джерел енергії та енергоефективних технологій також сприяє формуванню позитивного екологічного іміджу підприємства і створює можливості для участі в проєктах, у яких застосовуються вимоги щодо енергоефективності та скорочення викидів.

Разом із позитивними ефектами впровадження енергоавтономних технологій потребує значних початкових інвестицій. Витрати можуть включати придбання генеруючого обладнання, акумуляторних батарей, інверторів, систем автоматизації, будівництво або пристосування приміщень, проєктні роботи, монтаж, підключення та подальше технічне обслуговування. Тому рішення щодо створення енергоострова має ґрунтуватися на комплексному техніко-економічному обґрунтуванні[33][34].

До основних чинників, що визначають ефективність енергоавтономних технологій, належить структура енергоспоживання підприємства. Для економічного обґрунтування необхідно визначити середнє, мінімальне та пікове навантаження, добові й сезонні коливання, а також перелік критичних споживачів. Завищення потужності системи призводить до необґрунтованого збільшення інвестицій, тоді як недостатня потужність не забезпечує необхідного рівня автономності.

Важливим чинником є тривалість і частота зовнішніх відключень. Чим вищими є втрати підприємства від простоїв, тим більшою може бути економічна доцільність інвестування в резервне та автономне енергопостачання. У цьому разі економічний ефект має включати не лише економію на придбанні енергії, а й вартість уникнутих простоїв, штрафів, псування матеріалів та інших негативних наслідків.

На ефективність проєкту впливає вибір джерел генерації. Сонячна енергетика характеризується відносно низькими експлуатаційними витратами, однак залежить від часу доби та погодних умов. Резервні генератори забезпечують кероване виробництво електроенергії, проте потребують постачання палива та створюють додаткові експлуатаційні витрати. Тому найбільш стійкою може бути комбінована система, у якій відновлювані джерела поєднуються з накопичувачами та резервними керованими потужностями.

Суттєвим чинником є строк служби обладнання. Окремі компоненти системи мають різні періоди експлуатації та потребують заміни в різний час. Особливо це стосується акумуляторних батарей, фактичний ресурс яких залежить від кількості циклів заряджання, глибини розряду, температурного режиму та дотримання умов експлуатації. Відповідні витрати повинні враховуватися під час оцінювання життєвого циклу проєкту.

Ефективність енергоавтономної системи визначається також якістю управління енергетичними потоками. Інтелектуальна система має розподіляти навантаження між зовнішньою мережею, власною генерацією та накопичувачами, зважаючи на поточне споживання, стан заряду, доступність генерації і пріоритетність обладнання. Автоматизоване управління дає змогу підвищити рівень використання власної енергії, зменшити пікові навантаження та запобігти перевантаженню системи.

Організаційною основою підвищення енергетичної ефективності є система енергетичного менеджменту. Вона передбачає встановлення енергетичної політики підприємства, визначення відповідальних осіб, регулярний облік і моніторинг споживання, проведення енергетичних аудитів, формування цільових показників та контроль реалізації заходів. Наявність системи енергоменеджменту дає змогу перейти від здійснення окремих енергоощадних заходів до постійного управління енергетичною результативністю підприємства.

Енергетичний аудит є важливим підготовчим етапом запровадження енергоавтономних технологій. У процесі його проведення визначаються основні споживачі енергії, втрати, неефективні режими роботи обладнання та потенціал економії. Результати аудиту використовуються для формування базового рівня енергоспоживання, вибору технічних рішень та обґрунтування їхньої потужності.

Для оцінювання ефективності створення автономного енергоострова доцільно застосовувати систему технічних, енергетичних і фінансово-

економічних показників. До технічних показників належать установлені потужність власної генерації, ємність накопичувачів, кількість циклів заряджання, коефіцієнт корисної дії, тривалість автономної роботи та частка критичного навантаження, що може бути забезпечена під час відключення.

Енергетичні показники охоплюють загальний обсяг споживання енергії, обсяг власної генерації, частку власної енергії в загальному споживанні, питоме енергоспоживання, величину скорочення придбаної електроенергії та зниження пікового навантаження. Одним із ключових показників може бути коефіцієнт енергетичної автономності:

$$K_{ea} = E_{vl} / E_{zag},$$

де K_{ea} — коефіцієнт енергетичної автономності; E_{vl} — обсяг енергії, фактично забезпечений власними джерелами; E_{zag} — загальний обсяг енергії, спожитий підприємством.

Чим вищим є значення цього показника, тим меншою є залежність підприємства від зовнішнього енергопостачання. Водночас прагнення до абсолютного значення коефіцієнта не завжди є економічно доцільним. Оптимальний рівень автономності має визначатися на основі співвідношення додаткових інвестицій та очікуваного економічного ефекту.

До фінансово-економічних показників належать обсяг початкових інвестицій, річна економія витрат, чистий грошовий потік, строк окупності, чиста приведена вартість, внутрішня норма рентабельності та індекс прибутковості. Простий строк окупності визначається як відношення початкових інвестицій до середньорічного чистого економічного ефекту:

$$T_{ок} = I_0 / E_{ч},$$

де $T_{ок}$ — строк окупності; I_0 — початкові інвестиційні витрати; $E_{ч}$ — середньорічний чистий економічний ефект.

Чистий економічний ефект має включати економію витрат на придбання електроенергії, вартість уникнутих простоїв і штрафів за вирахуванням

експлуатаційних витрат, витрат на технічне обслуговування та планову заміну обладнання. Такий підхід забезпечує більш повне оцінювання результатів проєкту порівняно з урахуванням лише тарифної економії.

Чиста приведена вартість дає змогу врахувати зміну вартості грошей у часі. Проєкт може вважатися економічно доцільним, якщо сума дисконтованих грошових надходжень перевищує початкові інвестиції. Під час розрахунків необхідно враховувати прогноз тарифів, інфляцію, вартість капіталу, деградацію обладнання та можливі зміни режиму енергоспоживання.

Для встановлення впливу енергетичної автономності на фінансово-господарську діяльність підприємства необхідно оцінювати зміну собівартості, операційного прибутку, рентабельності продажів, активів і власного капіталу. Скорочення витрат на енергію та простої за незмінних обсягів доходу приводить до збільшення операційного і чистого прибутку. Водночас введення в експлуатацію нового обладнання збільшує вартість необоротних активів та амортизаційні витрати. Тому кінцевий вплив на рентабельність активів залежить від співвідношення приросту прибутку і приросту активів.

Фінансування енергоавтономного проєкту за рахунок позикового капіталу може впливати на показники фінансової стійкості. Залучення кредиту збільшує зобов'язання і витрати на сплату відсотків, що в короткостроковому періоді може погіршити коефіцієнт автономії та співвідношення позикового і власного капіталу. Однак у міру отримання економії та погашення заборгованості фінансовий стан підприємства може покращуватися. Отже, прогнозування має охоплювати весь строк реалізації проєкту, а не лише початковий період.

Важливим є проведення сценарного аналізу. Базовий сценарій може передбачати очікувані значення енергоспоживання, тарифів і тривалості відключень. Оптимістичний сценарій ураховує зростання тарифної економії та високий рівень використання системи. Песимістичний сценарій має відображати можливе збільшення інвестиційних витрат, скорочення обсягів виробництва,

нижчий рівень генерації або підвищення вартості обслуговування. Порівняння сценаріїв дає змогу визначити стійкість проєкту до зміни основних параметрів.

Таким чином, упровадження енергоавтономних технологій слід розглядати як комплексний напрям підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Його результативність проявляється у скороченні енергетичних і непродуктивних витрат, зменшенні втрат від простоїв, забезпеченні ритмічності виробничої програми, стабілізації грошових потоків та підвищенні стійкості до зовнішніх енергетичних ризиків.

Економічна доцільність створення автономних енергоостровів визначається структурою енергоспоживання, вартістю обладнання, частотою відключень, рівнем тарифів, строком служби системи та способом її фінансування. Тому впровадження відповідних технологій має спиратися на результати енергетичного аудиту, техніко-економічного обґрунтування, оцінювання інвестиційної ефективності та прогнозного аналізу фінансових показників. Сформовані теоретичні положення створюють основу для подальшого обґрунтування створення автономного енергоострова на АТ «Трест Житлобуд-1» та оцінювання його впливу на фінансову стійкість і рентабельність підприємства.

Таблиця 1.1 - Напрями впливу енергоавтономних технологій на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства

Напрямок впливу	Зміст впливу	Очікуваний економічний результат	Показники оцінювання
Скорочення енергетичних витрат	Часткове заміщення електроенергії із зовнішньої мережі власною генерацією та використання накопиченої енергії	Зниження собівартості продукції, робіт і послуг; скорочення операційних витрат	Витрати на електроенергію; енергоемність продукції; частка енергетичних витрат у собівартості
Зменшення втрат від простоїв	Забезпечення роботи критичного обладнання під час	Скорочення непродуктивних витрат; зменшення	Тривалість простоїв; вартість простоїв; коефіцієнт

Напрямок впливу	Зміст впливу	Очікуваний економічний результат	Показники оцінювання
	перебоїв у зовнішньому енергопостачанні	втрат робочого часу; збереження обсягів виробництва	використання робочого часу
Підвищення ритмічності виробничої діяльності	Підтримання безперервності технологічних і управлінських процесів	Дотримання виробничих графіків; своєчасне виконання договірних зобов'язань; стабілізація доходів	Коефіцієнт ритмічності; обсяг виконаних робіт; рівень виконання виробничої програми
Підвищення енергетичної автономності	Забезпечення частини або всього енергоспоживання за рахунок локальних джерел генерації та систем накопичення	Зниження залежності від централізованого енергопостачання та зовнішніх енергетичних ризиків	Коефіцієнт енергетичної автономності; тривалість автономної роботи; частка власної генерації
Оптимізація грошових потоків	Зменшення регулярних платежів за електроенергію та підвищення передбачуваності витрат	Покращення планування грошових потоків; скорочення дефіциту оборотних коштів	Чистий операційний грошовий потік; коефіцієнти ліквідності; тривалість фінансового циклу
Підвищення прибутковості	Зниження витрат і збереження доходу завдяки безперервності виробничого процесу	Зростання операційного та чистого прибутку; покращення рентабельності	Операційний прибуток; чистий прибуток; рентабельність продажів; рентабельність активів
Зміцнення фінансової стійкості	Зменшення впливу енергетичних криз, тарифних коливань і перебоїв постачання	Підвищення здатності підприємства зберігати стабільність у несприятливих умовах	Коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансової залежності; покриття відсотків
Оновлення матеріально-технічної бази	Придбання систем генерації, накопичення, управління й енергомоніторингу	Підвищення технічного рівня підприємства; зменшення фізичного та морального зносу обладнання	Коефіцієнт оновлення основних засобів; фондівіддача; коефіцієнт зносу
Зниження інвестиційних	Формування власної резервної	Підвищення прогнозованості	Строк окупності; чиста приведена

Напрямок впливу	Зміст впливу	Очікуваний економічний результат	Показники оцінювання
ризиків	енергетичної інфраструктури	реалізації інвестиційних і будівельних проєктів	вартість; внутрішня норма рентабельності
Покращення конкурентних позицій	Підвищення надійності виконання робіт і дотримання строків реалізації проєктів	Зростання довіри замовників; розширення ринкових можливостей; зміцнення ділової репутації	Частка ринку; кількість укладених договорів; рівень виконання контрактів
Зменшення екологічного навантаження	Використання відновлюваних джерел енергії та скорочення споживання традиційних енергоресурсів	Скорочення викидів і підвищення екологічної відповідальності підприємства	Обсяг скорочення викидів CO ₂ ; частка відновлюваної енергії; питоме енергоспоживання

Джерело: сформовано автором.

Наведені в таблиці 1.1 напрями свідчать, що впровадження енергоавтономних технологій має комплексний вплив на фінансово-господарську діяльність підприємства. Отриманий ефект не обмежується безпосередньою економією витрат на електричну енергію, а охоплює підвищення ритмічності виробничої діяльності, скорочення втрат від простоїв, стабілізацію грошових потоків, покращення прибутковості та зміцнення фінансової стійкості.

Найбільш безпосередній вплив енергоавтономних технологій проявляється у зменшенні енергетичної складової собівартості. Водночас для підприємств будівельної галузі не менш важливим є скорочення втрат, спричинених вимушеними перервами в роботі техніки, обладнання та персоналу. Тому під час оцінювання ефективності автономного енергоострова необхідно враховувати як пряму економію енергетичних витрат, так і вартість уникнутих простоїв, штрафних санкцій та втрат доходу.

Для комплексного обґрунтування проєкту енергетичної автономності доцільно також систематизувати показники, які можуть бути використані під час проведення розрахунків.

Таблиця 1.2 - Система показників оцінювання ефективності
впровадження енергоавтономних технологій

Група показників	Основні показники	Економічний зміст
Технічні	Установлена потужність генерації; ємність накопичувачів; тривалість автономної роботи; коефіцієнт корисної дії	Характеризують технічні можливості енергоавтономної системи
Енергетичні	Обсяг власної генерації; частка власної енергії; питоме енергоспоживання; коефіцієнт енергетичної автономності	Відображають рівень забезпечення потреб підприємства власними джерелами
Витратні	Початкові інвестиції; витрати на обслуговування; витрати на заміну обладнання; економія на придбанні енергії	Дають змогу оцінити обсяг вкладень і поточних витрат
Інвестиційні	Строк окупності; чиста приведена вартість; внутрішня норма рентабельності; індекс прибутковості	Характеризують економічну доцільність реалізації проєкту
Виробничі	Тривалість простоїв; коефіцієнт ритмічності; обсяг виконаних робіт; рівень завантаження потужностей	Відображають вплив автономності на безперервність виробничої діяльності
Фінансові	Собівартість; операційний прибуток; чистий прибуток; рентабельність продажів, активів і власного капіталу	Показують вплив проєкту на фінансові результати підприємства
Фінансова стійкість	Коефіцієнт автономії; коефіцієнт фінансової залежності; співвідношення	Дають змогу оцінити наслідки способу фінансування проєкту

Група показників	Основні показники	Економічний зміст
	позикового і власного капіталу	
Екологічні	Обсяг скорочення викидів CO ₂ ; частка відновлюваних джерел; скорочення споживання традиційної енергії	Відображають екологічний результат упровадження технологій

Джерело: сформовано автором.

Таким чином, оцінювання ефективності впровадження енергоавтономних технологій має здійснюватися на основі комплексної системи показників. Поєднання технічних, енергетичних, виробничих, фінансових, інвестиційних та екологічних індикаторів дає змогу встановити не лише строк окупності проєкту, а й його вплив на поточну діяльність, фінансову стійкість і стратегічний розвиток підприємства.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД – 1»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Акціонерне товариство «Трест Житлобуд-1» є одним із провідних підприємств будівельної галузі України та займає вагомі позиції на ринку житлового будівництва м. Харкова. Підприємство має значний досвід функціонування, оскільки було засноване у 1947 році, а у сучасній організаційно-правовій формі діє з 1994 року. АТ «Житлобуд-1» функціонує у формі приватного акціонерного товариства, що передбачає розподіл статутного капіталу між акціонерами. Юридична адреса підприємства: Україна, м. Харків, вул. Алчевських, 43.

Відповідно до критеріїв класифікації суб'єктів господарювання за розміром, АТ «Житлобуд-1» належить до великих підприємств. Це обумовлено значними обсягами господарської діяльності, високим рівнем доходів, великою чисельністю персоналу, а також вагомою часткою підприємства на ринку житлового будівництва. Наявність розгалуженої організаційної структури та значних виробничих потужностей також підтверджує належність підприємства до категорії великих.

Основними видами діяльності АТ «Житлобуд-1» є будівництво житлових і нежитлових будівель, що виступає ключовим напрямом функціонування підприємства. Окрім цього, підприємство здійснює повний цикл будівельних робіт, включаючи проектування, підготовку будівельних майданчиків, виконання будівельно-монтажних робіт та введення об'єктів в експлуатацію.

Важливими напрямками діяльності підприємства є також виробництво будівельних матеріалів і конструкцій, зокрема бетонних виробів, металоконструкцій та інших елементів, необхідних для забезпечення

будівельного процесу. Підприємство здійснює реалізацію об'єктів нерухомості на первинному ринку, а також надає послуги з управління та обслуговування житлового фонду. Додатковими видами діяльності є виконання ремонтно-будівельних робіт, реконструкція об'єктів та надання в оренду будівельної техніки і обладнання. Таким чином, АТ «Житлобуд-1» здійснює диверсифіковану діяльність, що охоплює всі основні етапи створення та реалізації будівельної продукції.

Загалом за весь період своєї діяльності АТ «Житлобуд-1» побудувало понад 12 млн м² житлової та комерційної нерухомості, що свідчить про значний виробничий потенціал підприємства та його лідируючі позиції на ринку будівництва м. Харкова. У 2021 році обсяг виконаних будівельно-монтажних робіт становив близько 4,2 млрд грн, однак у 2022 році внаслідок негативного впливу зовнішніх факторів він скоротився до 2,6 млрд грн (зменшення на 38,1%). У 2023 році підприємству вдалося частково стабілізувати діяльність, і обсяг будівельно-монтажних робіт зріс до 3,1 млрд грн, проте не досяг рівня докризового періоду. Відповідно до планів фінансово-господарського розвитку на 2024–2025 роки, передбачалося зростання обсягів будівельно-монтажних робіт до 3,8–4,5 млрд грн щорічно, однак фактична динаміка їх виконання стримується рядом факторів. Найбільш негативний вплив на реалізацію зазначених планів мало скорочення обсягів будівельно-монтажних робіт, зокрема у 2024 році їх фактичний обсяг оцінюється на рівні близько 3,3 млрд грн, що на 13–15% менше запланованого показника. Основними причинами такого відхилення стали зниження платоспроможного попиту на ринку нерухомості (на 20–25%), зростання вартості будівельних матеріалів (на 30–40%) та підвищення витрат на енергоресурси (на 25–30%). У сукупності зазначені фактори призвели до уповільнення темпів реалізації будівельних проєктів та зниження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства у досліджуваному періоді.

АТ «Житлобуд-1» має функціонально-дивізійну організаційну структуру управління, що забезпечує ефективне поєднання централізованого керівництва та оперативного управління окремими підрозділами. Така структура дозволяє підприємству швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища та забезпечує ефективну координацію виробничих і фінансових процесів. Система управління підприємством побудована відповідно до принципів корпоративного управління. Вищим органом управління є загальні збори акціонерів, які визначають стратегічні напрями розвитку підприємства. До основних органів управління належать: загальні збори акціонерів; наглядова рада; виконавчий орган (правління або генеральний директор); ревізійна комісія (або аудитор).

Важливим напрямом діяльності АТ «Житлобуд-1» є забезпечення належних умов праці та відпочинку працівників. Підприємство приділяє значну увагу соціальній політиці, спрямованій на підвищення рівня мотивації персоналу та забезпечення його соціального захисту. Зокрема, на підприємстві здійснюються заходи щодо:

- забезпечення безпечних і комфортних умов праці;
- дотримання вимог охорони праці та техніки безпеки;
- організації раціонального режиму праці та відпочинку;
- надання соціальних гарантій і пільг працівникам;
- створення умов для професійного розвитку персоналу.

Основними критеріями успішного розвитку підприємства є досягнення стабільних темпів економічного зростання, підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу та забезпечення стійкого фінансового стану. Важливе значення також має здатність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища та підтримувати конкурентоспроможність на ринку. До ключових критеріїв успішного розвитку належать: зростання обсягів виробництва та реалізації продукції (робіт, послуг), підвищення рівня прибутковості та рентабельності діяльності, покращення показників ліквідності

та фінансової стійкості, а також ефективне управління витратами. Крім того, важливими критеріями є інноваційний розвиток підприємства, впровадження сучасних технологій, підвищення продуктивності праці та розвиток кадрового потенціалу. Сукупність зазначених показників дозволяє комплексно оцінити ефективність функціонування підприємства та перспективи його подальшого розвитку. Ще підприємство сприяє покращенню соціально-побутових умов працівників, що позитивно впливає на продуктивність праці та загальну ефективність діяльності підприємства.

Організаційна структура АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД-1» показана на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 – Організаційна структура управління АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД – 1»

Правила організації роботи підприємства базуються на чинному законодавстві України, внутрішніх нормативних документах та корпоративних стандартах управління. Вони визначають порядок функціонування структурних підрозділів, розподіл повноважень між управлінськими рівнями, а також регламентують взаємодію між працівниками та адміністрацією підприємства.

Особливий акцент у системі організації діяльності підприємства робиться на забезпеченні ефективності виробничих процесів, дотриманні принципів корпоративного управління, раціональному використанні ресурсів та підвищенні продуктивності праці. Важливе значення також надається дотриманню трудової дисципліни, вимог охорони праці та створенню сприятливих умов для професійного розвитку персоналу.

Далі проведемо аналіз фінансово-економічних показників діяльності АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД -1» за досліджуваний період (табл 2.1). Усі показники розраховані на основі фінансової звітності АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД – 1» за 2023-2025 рр.

Таблиця 2.1 – Аналіз динаміки фінансово-економічних показників діяльності АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД – 1»

Показники	2023р.	2024р.	2025р.	Відносне відхилення, % (2025р./2023р.)
1.Обсяг введеного в експлуатацію будівництва, м2	123450	148200	155000	125,56
в т.ч.: - житлові будинки	118512	142272	147250	124,25
- офісні приміщення	4938	5928	7750	156,95
2.Кількість введених в експлуатацію квартир, од	2140	2560	2700	126,17
3.Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	712958	309096,5	311898,5	43,75
4.Капіталовіддача основних засобів, грн.	2,93	3,27	2,75	93,86
5.Рентабельність основних засобів, %	0,02	0,06	0,04	200,00
6.Коефіцієнт плинності кадрів, %	18,4	15,2	12,4	67,39
7.Середньооблікова чисельність працівників, чол	1142	1285	1350	118,21
8.Продуктивність праці одного працівника за рік, тис. грн. / чол.	1425,88	1338,64	1196,22	83,89
9.Чистий дохід від	1628350	1720158	1614892	99,17

реалізації продукції, тис. грн				
10. Собівартість реалізації продукції, тис. грн.	1572609	1647741	1553729	98,80
11. Прибуток від операційної діяльності, тис. грн	13718	34492	25028	182,45
12. Вартість необоротних активів, тис. грн.	406924	348010	3127006	76,85
13. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	6106477	5867150	6289607	103,00
14. Коефіцієнт оборотності капіталу, об.	0,17	0,18	0,17	100,00
15. Коефіцієнт поточної ліквідності, од.	1,46	1,46	1,43	97,95
16. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.	1,93	1,71	1,63	84,46
17. Коефіцієнт автономії капіталу, од.	0,25	0,26	0,25	100,00

На основі проведеного аналізу основних показників діяльності підприємства (Таблиця 2.1) можна сформулювати такі висновки: Підприємство демонструє сталу тенденцію до розширення масштабів діяльності. За досліджуваний період загальний обсяг введеного будівництва зріс на 25,5% (з 123 450 м² до 155 000 м²), що свідчить про високу ділову активність компанії та її лідерські позиції на ринку Харкова. Пріоритетним напрямом залишається житлове будівництво, частка якого в загальному обсязі становить понад 95%.

Спостерігається зростання середньооблікової чисельності персоналу на 18,2% (до 1350 осіб у 2025 р.). Позитивним аспектом є стабілізація кадрового складу: коефіцієнт плинності кадрів знизився з 18,4% у 2023 р. до 12,4% у 2025 р., що вказує на ефективність соціальної політики підприємства. Водночас виявлено зниження продуктивності праці на 16,1%, що зумовлено випереджаючими темпами росту чисельності персоналу над темпами росту чистого доходу.

Чистий дохід підприємства за три роки демонструє помірне коливання. Найбільш результативним виявився 2024 рік, коли прибуток від операційної діяльності зріс у 2,5 раза порівняно з попереднім періодом (з 13718 тис. грн. до 34492 тис. грн). Проте прогнозоване зниження прибутку у 2025 році до 25028 тис. грн. на фоні зростання собівартості вказує на необхідність оптимізації операційних витрат.

Показники платоспроможності підприємства перебувають у межах допустимих значень. Коефіцієнт поточної ліквідності (1,43–1,46) свідчить про достатній обсяг оборотних активів для покриття короткострокових зобов'язань. Проте низьке значення коефіцієнта автономії (0,25–0,26) підтверджує значну залежність забудовника від зовнішніх джерел фінансування (зокрема, авансових платежів інвесторів та кредиторської заборгованості), що є специфічною рисою фінансової моделі будівельних холдингів.

АТ «Трест Житлобуд-1» характеризується високим рівнем адаптивності до кризових умов, зберігаючи потенціал для зростання. Головним резервом підвищення ефективності діяльності є впровадження інноваційних технологій будівництва для зростання продуктивності праці та жорсткий контроль над виробничою собівартістю.

2.2 Аналіз показників виробничої програми, показників ефективності використання основних засобів

Аналіз виробничої програми будівельного підприємства включає оцінку обсягу виробництва у натуральному та грошовому вираженні, аналіз асортименту продукції та оцінку показників продажів готової продукції та послуг. Метою аналізу є визначення відповідності пущеної продукції поточним

ринковим потребам, а також оцінка рентабельності та ефективності використання ресурсів підприємства, таких як матеріали, праця та енергія.

Варто зауважити, що всі фінансові показники діяльності будівельного підприємства залежать від виконання виробничої програми за кількістю та якістю будівельно-монтажних робіт. Тому аналіз виробничої програми, зазвичай, починається з розгляду обсягів будівельно-монтажних робіт та введення в експлуатацію об'єктів будівництва. Аналіз обсягу будівельномонтажних робіт починається з розгляду їх динаміки в порівнянних цінах за останні роки, при цьому розраховуються базові, ланцюгові та середньорічні темпи зростання будівельного виробництва, а також приріст будівельної продукції. Крім того, оцінюється здатність підприємства стабілізувати виробничу діяльність, ділову репутацію, розширювати виробничі потужності, формувати портфель замовлень та виконувати договірні терміни будівництва.

Аналізуючи виробничу програму АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД – 1» за 2023-2025рр.. визначимо динаміку обсягу введеного в експлуатацію будівництва – дані табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Аналіз динаміки обсягу введеного в експлуатацію будівництва

Показники	2023р.		2024р.		2025р.		Відносне відхилення, %	
	м ²	%	м ²	%	м ²	%	2024/ 2023	2025/ 2024
Житлові будинки	118512	96	142272	96	147250	95	120,05	103,5
Нежитлові приміщення (офіси)	4938	4	5928	4	7750	5	120,05	130,74
Всього	123450	100	148200	100	15500	100	120,05	104,59

На основі даних табл. 2.2 можна побачити незначне збільшення обсягу введеного в експлуатацію будівництва з 118512 м² у 2023 р. до 147250 м² у 2025

р. У структурі введеного в експлуатацію будівництва, природно домінують житлові будинки – близько 96 %. Як вже зазначалось вище, при аналізі виробничої програми АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД-1» доцільно визначити ланцюгові, базові, та середньорічні темпи зростання та приросту будівельного виробництва використавши основи статистичного методу «Ряди динаміки» - дані табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Обсяг введеного в експлуатацію будівництва за 2023-2025рр.

Показники	Формула розрахунку	2023р.	2024р.	2025р.
Обсяг введеного в експлуатацію будівництва, м ²	-	123450	148200	155000
1. Абсолютний приріст, м ²				
Ланцюговий	$P_k - P_{k-1}$	-	24750	6800
Базисний	$P_k - P_1$	-	24750	31550
2. Темп зростання, %				
Ланцюговий	$(P_k / P_{k-1}) * 100$	-	120,05	104,59
Базисний	$(P_k / P_1) * 100$	-	120,05	125,56
3. Темп приросту, %				
Ланцюговий	$(P_k - P_{k-1}) / P_{k-1} * 100$	-	20,05	4,59
Базисний	$(P_k - P_1) / P_1 * 100$	-	20,05	25,56
4. Абсолютне значення одного відсотка приросту, м ²	$0,01 * P_{k-1}$	-	1234,5	1482
5. Середній рівень ряду, м ²	$\sum_{k=1}^K P_k / K$	$(123450 + 148200 + 155000) / 3 = 142216,67$		
6. Середній темп зростання, %	$\sqrt[k-1]{\frac{P_k}{P_1}} * 100$	$\sqrt[k-1]{\frac{155000}{123450}} * 100 = \sqrt{1,2556} * 100 = 112,05\%$		
7. Середній темп приросту, %	$\sqrt[k-1]{\frac{P_k}{P_1}} * 100 - 100$	$\sqrt{1,2556} * 100 - 100 = 12,05\%$		

На основі представлених розрахунків (табл. 2.3) видно тенденцію до деякого збільшення масштабів введення в експлуатацію будівництва: на 31550м² протягом аналізованого періоду. Так ланцюговий темп зростання показника у 2023-2025 р. становить 104,59 %, а базисний – 125,56 %. Абсолютне значення одного відсотку приросту показника введення в експлуатацію будівництва зростає щорічно і становить у 2025 р. - 1482 м². Загалом середній темп приросту введених в експлуатацію житлових будинків за 2023-2025 рр. становить 12,05 %. В результаті збільшення обсягу введених в експлуатацію житлових будинків чітко простежується і деяке збільшення кількості квартир, які здані в експлуатацію АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД – 1» що видно на рис. 2.2.

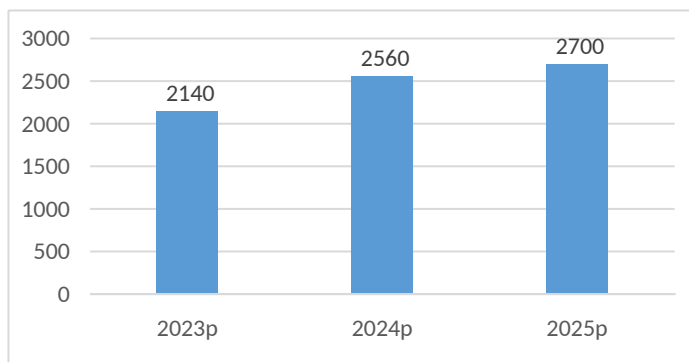

Рисунок 2.2 – Динаміка кількості квартир, що введені в експлуатацію у 2023-2025рр., од.

Наведені на рис. 2.2 дані вказують на збільшення кількості введених в експлуатацію квартир до 2700 од. у 2025 р.. Доцільно зауважити, що важливе значення для планування виробничої програми підприємства має розрахунок показників стану, руху та ефективності використання основних засобів. Відмітимо, що аналіз ефективності використання основних засобів на підприємствах проводиться для оцінки можливості підвищення продуктивності праці при одночасному зменшенні капіталовкладень. Аналіз також допомагає виявити причини зменшення обсягу виконаних робіт, якщо вони пов'язані з продуктивністю основних засобів. Виходячи з цього, в роботі доречним є

визначення динаміки та структури основних засобів АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД - 1» за 2023-2025 рр. (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Аналіз динаміки первісної вартості основних засобів

Показники	2023р.		2024р.		2025р.	
	Тис.грн.	%	Тис.грн.	%	Тис.грн.	%
Активна частина	56122	46,4	64430	58,8	73820	61,1
Пасивна частина	43361	43,6	45182	41,2	46950	38,9
Всього	99483	100	109612	100	120770	100

З даних табл. 2.4 відмітимо щорічне збільшення величини первісної вартості основних засобів на кінець року – до 120770 тис. грн. у 2025 р. У структурі первісної вартості основних засобів бачимо перевагу активної її частини (близько 46 % - 61 % протягом 2023-2025 рр.). Далі у табл. 2.5 розглянемо динаміку показників, що характеризують ефективність використання основних засобів підприємства.

Таблиця 2.5 – Динаміка показників стану, руху та ефективності основних засобів АТ «ТРЕСТ Житлобуд – 1» за 2023-2025

Показники	2023р.	2024р.	2025р.
1. Показники стану основних засобів			
Первісна вартість (P_B) основних засобів, тис. грн	106373	118733	132400
Знос ($Z_{оз}$) основних засобів, тис. грн	68522	74210	78380
Залишкова вартість ($B_{зал}$) основних засобів, тис. грн.	37851	44523	54020
Коефіцієнт зносу ($Z_{оз} / P_B * 100\%$), %	$68522/106373*100=64,4\%$	$74210/118733*100=62,5\%$	$78380/132400*100=59,2\%$
Коефіцієнт придатності ($B_{зал} / P_B * 100\%$), %	$37851/106373*100=35,6\%$	$44523/118733*100=37,5\%$	$54020/132400*100=40,8\%$
2. Показники руху основних засобів			
Вартість ОЗ на початок року ($B_{п.р.}$), тис. грн.	98450	106373	118733
Вартість ОЗ, що надійшли за рік (B_n), тис. грн.	11250	16450	18250
Вартість ОЗ, що вибули за рік (B_v), тис. грн	3327	4090	4583
Вартість ОЗ на кінець року ($B_{к.р.}$), тис. грн	106373	118733	132400
Середньорічна вартість основних засобів ($B_{сер}$), тис. грн	102411,5	112553	125566,5
Коефіцієнт надходження ОЗ ($B_n / B_{к.р.} * 100\%$), %	$11250/106373*100=10,6\%$	$16450/118733*100=13,9\%$	$18250/132400*100=13,8\%$
Коефіцієнт вибуття ОЗ ($B_v / B_{п.р.} * 100\%$), %	$3327/98450*100=3,4\%$	$4090/106373*100=3,8\%$	$4583/118733*100=3,9\%$
3. Показники ефективності використання основних засобів			
Чистий дохід ($D_{чист}$) від надання послуг, тис. грн	1628350	1720158	1614892
Середньооблікова чисельність працівників ($\chi^{обл}_{сер}$), чол.	1142	1285	1350
Чистий прибуток ($P_{чист}$) від надання послуг, тис. грн	407	224	862
- капіталовіддача ($D_{чист} / B_{сер}$), грн./грн.	$1628350/102411,5=15,900$	$1720158/112553=15,283$	$1614892/125566,5=12,861$
- капіталомісткість ($B_{сер} / D_{чист}$), грн./грн.	$102411,5/1628350=0,063$	$112553/1720158=0,065$	$125566,5/1614892=0,078$
- капіталоозброєність праці ($B_{сер} / \chi^{обл}_{сер}$), тис. грн./чол.	$102411,5/1142=89,68$	$112553/1285=87,6$	$125566,5/1350=93,01$
- рентабельність основних засобів ($P_{чист} / B_{сер} * 100\%$), %	$407/102411,5*100=0,4$	$224/112553*100=0,2$	$862/125566,5*100=0,69$

На основі даних таблиці 2.5 щодо стану, руху та ефективності використання основних засобів (ОЗ) АТ «ТРЕСТ Житлобуд – 1» за 2023–2025 роки, можна зробити такі висновки: Спостерігається стабільне зростання первісної вартості ОЗ: з 106 373 тис. грн у 2023 році до 132 400 тис. грн у 2025 році. Коефіцієнт зносу має тенденцію до зниження (з 64,4% до 59,2%), а коефіцієнт придатності, відповідно, зріс з 35,6% до 40,8%. Це свідчить про те, що підприємство активно оновлює свої потужності, і частка «нового» обладнання зростає.

Активне надходження: Коефіцієнт надходження ОЗ значно перевищує коефіцієнт їх вибуття. У 2025 році він склав 13,8% проти 3,9% вибуття. Це підтверджує стратегію розширення технічної бази підприємства. Незважаючи на збільшення кількості обладнання, показник капіталовіддачі (фондовіддачі) знизився з 15,90 у 2023 році до 12,86 у 2025 році. Це означає, що на кожен гривню, вкладену в основні засоби, підприємство почало отримувати менше чистого доходу. Показник зріс з 89,68 до 93,01, що говорить про краще забезпечення працівників засобами праці.

Рентабельність ОЗ - показник є нестабільним. Після різкого падіння у 2024 році (до 0,2%), у 2025 році рентабельність зросла до 0,69% завдяки збільшенню чистого прибутку, проте вона залишається на досить низькому рівні.

2.3 Аналіз показників ефективності використання праці персоналу

Ефективність управління трудовими ресурсами на підприємстві є найважливішим чинником фінансового успіху будь-якого підприємства. Загальна ефективність підприємства залежить від того, наскільки ефективно та результативно працівники використовують свої навички, знання та здібності для виконання покладених на них виробничих завдань. Процес аналізу ефективності робочої сили починається з оцінки забезпеченості працівниками на підприємстві,

як за категоріями, так і за ключовими професіями. Згідно з чинним законодавством, загальна кількість працівників та їхні професійні та кваліфікаційні профілі визначаються самими підприємствами. Інформаційною базою для аналізу персоналу підприємства є дані бухгалтерського обліку, документи, що зберігаються у відділі кадрів, такі як таблиці обліку робочого часу та розрахунок заробітної плати, а також статистичні звіти про працю та трудові ресурси. Дані щодо забезпеченості АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД - 1» трудовими ресурсами за 2023-2025 рр. представлено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Забезпеченість підприємства трудовими ресурсами (за середньообліковою чисельністю працівників)

Категорія персоналу	2023р.		2024р.		2025р.		Темп зростання, %	
	чол.	%	чол.	%	чол.	%	2024/ 2023	2025/ 2024
Керівники інженерно-технічні працівники	214	20,5	217	21,0	222	21,1	101,4	102,3
Робітники, обслуговуючий персонал	828	79,5	818	79,0	828	78,9	98,8	101,22
Всього	1042	100	1035	100	1050	100	99,32	101,45

На основі даних таблиці, можна зробити такі висновки щодо кадрової політики підприємства за 2023–2025 роки:

Загальна кількість працівників залишається відносно стабільною з невеликою тенденцією до зростання. Після незначного скорочення у 2024 році (до 1035 осіб), у 2025 році чисельність досягла пікового значення — 1050 осіб. Загальний темп зростання у 2025 році порівняно з 2024 роком склав 101,45%. Спостерігається постійне зростання цієї категорії (з 214 до 222 осіб). Їхня питома вага в загальній структурі поступово збільшується — з 20,5% до 21,1%. Це може свідчити про посилення управлінського апарату або розширення інженерних підрозділів.

Робітники - це найчисельніша група (майже 80% від усього персоналу). Після коливань у 2024 році, у 2025 році кількість робітників повернулася до рівня 2023 року (828 осіб), проте їхня частка в загальній структурі дещо зменшилася (з 79,5% до 78,9%) за рахунок швидшого зростання кількості керівників. Далі в роботі проаналізуємо динаміку показників руху кадрів АТ «ТРЕСТ Житлобуд - 1» за 2023 – 2025 рр. використавши дані табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Аналіз показників руху працівників за 2023-2025 рр.

Показники	2023р.	2024р.	2025р.	Відносне відхилення (2025/2023рр.), %
Чисельність працівників на початок року, чол.	1110	1174	1396	125,77
Кількість прийнятих на роботу, чол.	92	290	56	60,87
Кількість звільнених, всього, чол.	28	68	148	528,57
З них: - за власним бажанням, порушення трудової дисципліни, чол.	20	48	102	510,00
Чисельність працівників на кінець року, чол.	1174	1396	1304	111,07
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	1142	1285	1350	118,23
Коефіцієнт обороту кадрів з прийому, %	8,05	22,57	4,15	51,55
Коефіцієнт обороту кадрів з вибуття, %	2,45	5,29	11,52	470,20
Коефіцієнт плинності кадрів, %	1,75	3,74	7,56	432,00

Аналіз даних таблиці 2.7 щодо руху персоналу за 2023–2025 роки дозволяє зробити такі висновки: протягом 2023–2024 років спостерігалось активне зростання штату (з 1110 до 1396 осіб). Проте у 2025 році чисельність на кінець року знизилася до 1304 осіб. Попри відтік персоналу наприкінці періоду, середній показник у 2025 році (1350 осіб) залишається на 18,23% вищим, ніж у 2023 році.

У 2024 році було прийнято рекордну кількість працівників — 290 осіб (коефіцієнт обороту з прийому — 22,57%). Це свідчить про масштабне

розширення діяльності в цей період. Починаючи з 2023 року, коефіцієнт плинності кадрів зріс з 1,75% до 7,56% у 2025 році (збільшення у 4,3 рази). Це тривожний сигнал, що вказує на погіршення стабільності колективу.

Основною причиною звільнень є власне бажання працівників. У 2025 році за цією статтею пішло 102 особи, що у 5 разів більше порівняно з 2023 роком. Показники звільнень за порушення трудової дисципліни в таблиці фактично відсутні, що свідчить про лояльність адміністрації або відсутність грубих порушень.

Ключові ризики у 2025 році кількість звільнених (148 осіб) суттєво перевищила кількість прийнятих (56 осіб). Це призвело до від'ємного балансу руху кадрів. Коефіцієнт обороту з вибуття зріс до 11,52%, що свідчить про активне "вимивання" персоналу.

Особливе місце у ході аналізу показників ефективності праці персоналу відводиться оцінці продуктивності праці персоналу підприємства. Доцільно звернути увагу на те, що аналіз показників продуктивності праці на підприємстві включає збір та аналіз даних про обсяг виробництва та трудомісткість з використанням фізичних, вартісних або трудових методів. Даний аналіз може бути використаний для виявлення тенденцій та закономірностей у часі, порівняння показників зі стандартами галузі та конкурентами, проведення факторного аналізу, визначення причин зростання або зниження продуктивності та визначення можливостей для покращення, часто пов'язаних з впровадженням кращих технологій.

Аналіз показників, що характеризують ефективність праці працівників АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД - 1» у аналізованому періоді виконаємо на основі даних табл. 2.8.

Таблиця 2.8 – Аналіз показників ефективності праці персоналу

Показники	2023р.	2024р.	2025р.
Середньооблікова чисельність працівників ($\text{Ч}^{\text{обл}}_{\text{сер}}$), чол.	1142	1285	1350
Фонд оплати праці працівників ($\text{Ф}_{\text{оп}}$), тис. грн.	232968	308400	356400
Чистий дохід ($\text{Д}_{\text{чист}}$) від надання послуг, тис. грн.	1628350	1720158	1614892
Продуктивність праці одного працівника ($\text{П}_{\text{пр}}$): ($\text{Д}_{\text{чист}} / \text{Ч}^{\text{обл}}_{\text{сер}}$), тис. грн./чол.	$1628350/1142 = 1425,88$	$1720158/1285 = 1338,64$	$1614892/1350 = 1196,22$

Аналіз даних таблиці 2.8 дозволяє сформулювати такі висновки: стійке зниження продуктивності праці. Найбільш негативною тенденцією є постійне зниження продуктивності праці одного працівника. Протягом 2023–2025 рр. цей показник скоротився з 1425,88 тис. грн/чол. до 1196,22 тис. грн/чол., що становить падіння на 16,1%. Це свідчить про те, що кожен новий залучений працівник приносить підприємству менше доходу, ніж попередні.

Випереджаюче зростання витрат на оплату праці. Спостерігається критичний дисбаланс між темпами росту витрат та результатами діяльності: Фонд оплати праці (ФОП) за три роки зріс на 53% (з 232,9 млн грн до 356,4 млн грн). Чистий дохід за цей же період практично не змінився (незначне зниження на 0,8%). Це означає, що підприємство витрачає все більше коштів на утримання персоналу, не отримуючи при цьому економічної віддачі.

Збільшення середньооблікової чисельності персоналу (з 1142 до 1350 осіб) не виправдало себе економічно. У 2024 році спостерігався пік чистого доходу, проте вже у 2025 році дохід впав нижче рівня 2023 року, попри найбільшу кількість працівників у штаті. Це вказує на низьку ефективність використання трудового потенціалу.

2.4 Аналіз фінансових показників

Розвиток системи управління та зосередження уваги на досягнення поставлених цілей і довгострокових стратегічних завдань зумовлене різноманітними інструментами управління підприємства. Одним із таких інструментів є система управління витратами підприємства, яка є традиційним, постійним інструментом управління, що включає планування, звітність, контроль, аналіз та бюджетування підприємства, а також низку заходів, які спрямовані на зниження собівартості будівельної продукції. Відмітимо, що кожне підприємство проводить детальний аналіз структури виробничих витрат на виробництво продукції. По-перше, визначається питома вага кожної статті витрат протягом певного періоду часу, а також розраховується темпи зміни величини для визначення витрат, які є важливими в довгостроковій перспективі.

Аналізуючи структуру витрат підприємства, необхідно провести оцінку кожної статті з позиції важливості та контрольованості. Аналіз складу та структури витрат АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД» за 2022 – 2024 рр. представлено у табл. 2.9

Таблиця 2.9 – Аналіз динаміки операційних витрат (за економічними елементами) за 2023 – 2025рр.

Показники	2023р.		2024р.		2025р.		Віднос не відхи лення (2025/ 2023), %
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	
Матеріальні витрати	611655	43,08	803962	42,98	653514	36,38	105,12
Витрати на оплату праці	144731	10,01	181285	9,69	233053	12,97	161,02
Відрахування на соціальні заходи	32036	2,22	39771	2,13	50762	2,83	158,45
Амортизація	78186	5,41	60415	3,23	73780	4,11	94,36
Інші операційні	568761	39,35	785068	41,97	785379	43,71	138,09

витрати							
Всього	1445369	100	1870501	100	1796488	100	124,29

В основі наданої таблиці 2.9 «Аналіз динаміки операційних витрат АТ "ТРЕСТ ЖИТЛОБУД" за 2023–2025 рр.», можна зробити такі висновки. Протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція до зростання загальної суми операційних витрат. У 2025 році вони склали 1 796 488 тис. грн, що на 24,29% більше порівняно з 2023 роком. Це свідчить про розширення масштабів діяльності або значне подорожчання ресурсів.

Матеріальні витрати залишаються найбільшою статтею (хоча їхня частка знизилася з 43,08% у 2023 р. до 36,38% у 2025 р.). Зростання в грошовому еквіваленті склало лише 5,12%, що є найнижчим показником серед основних статей. Витрати на оплату праці - це стаття, що зростає найшвидше. Витрати на персонал збільшилися на 61,02% (з 144,731 тис. грн до 233,053 тис. грн). Відповідно, збільшилися і відрахування на соціальні заходи (+58,45%). Це може бути пов'язано як зі збільшенням штату, так і з підвищенням рівня заробітної плати. Інші операційні витрати - мають вагому частку в структурі (43,71% у 2025 р.), випередивши матеріальні витрати. Їхній ріст склав 38,09%.

Амортизація знизилася на 5,64% порівняно з 2023 роком. Зменшення суми амортизації при загальному зростанні витрат може вказувати на старіння основних засобів або відсутність значних інвестицій в оновлення обладнання та техніки протягом останнього року.

У ході аналізу витрат також окремо проаналізуємо динаміку величини собівартості та чистого доходу від реалізації продукції (послуг) підприємства (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Аналіз структури собівартості та чистого доходу від надання послуг АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД – 1»

Показники	2023р.		2024р.		2025р.		Відношен є відхилен ня (2025/ 2023), %
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	
Собівартість							
Собівартість реалізації будівельномонтажних робіт	1258087	80	1319193	80	1242983	80	98,8
Собівартість реалізації товарів	235891	15	247161	15	233060	15	98,8
Собівартість надання інших послуг	78631	5	82387	5	77686	5	98,8
Всього	1572609	100	1647741	100	1553729	100	98,8
Чистий дохід							
Реалізація будівельномонтажних робіт	1302680	80	1376126	80	1291914	80	99,17
Реалізація товарів, продуктів власного виробництва	244253	15	258024	15	242234	15	99,17
Реалізація інших послуг	81417	5	86008	5	80744	5	99,17
Всього	1628350	100	1720158	100	1614892	100	99,17

На основі представленої таблиці 2.10, що містить дані про собівартість та чистий дохід за 2023–2025 роки, можна зробити такі висновки. У 2025 році спостерігається невелике зниження основних фінансових показників порівняно з попередніми роками:

Чистий дохід. Загальний обсяг реалізації у 2025 році склав 1 614 892 тис. грн, що на 0,83% менше (відхилення 99,17%), ніж у 2023 році. Собівартість - витрати на реалізацію також знизилися пропорційно — на 1,2% порівняно з 2023 роком (1 553 729 тис. грн проти 1 572 609 тис. грн).

Структура як доходів, так і собівартості залишається стабільною протягом усіх трьох років. Основними напрямками діяльності є: будівельно-монтажні роботи - це ключовий сегмент, який займає стабільні 80% у загальній структурі доходів та витрат. Реалізація товарів та продуктів власного виробництва складає 15% від загального обсягу. Інші послуги мають найменшу частку — 5%. Далі в

роботі використавши дані табл. 2.11. проаналізуємо механізм формування фінансових результатів діяльності АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД - 1» у досліджуваному періоді.

Таблиця 2.11 – Аналіз показників формування прибутку АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД – 1», тис.г

Показники	2023р.	2024р.	Темп зростання (2024/2023), %	Абсолютне відхилення (2024-2023)	2025р.	Темп зростання, %		Абсолютне відхилення(+,-)	
						2025р./2023р.	2025р./2024р.	2025р. – 2023р.	2025р. – 2024р.
Чистий дохід від реалізації продукції	1628350	1720158	105,64	91808	1614892	99,17	93,88	-13458	-105266
Собівартість реалізованої продукції	1572609	1647741	104,78	75132	1553729	98,80	94,29	-18880	-94012
Валовий прибуток	55741	72417	129,92	16676	61163	109,73	84,46	5422	-11254
Інші операційні доходи	71237	57980	81,39	-13257	78833	110,66	135,97	7596	20853
Адміністративні витрати	37361	38030	101,79	669	40602	108,67	106,76	3241	2572
Витрати на збут	6735	2960	43,95	-3775	1301	19,32	43,95	-5434	-1659
Інші операційні витрати	69164	54915	79,40	-14249	73065	105,64	133,05	-3901	18150
Прибуток від операційної діяльності	13718	34492	251,44	20774	25028	182,45	72,56	11310	-9464
Інші фінансові доходи	568	588	103,52	20	681	119,89	115,82	113	93
Інші доходи	0	0	0	0	281790	0	0	281790	281790
Фінансові витрати	11826	31132	263,25	19306	21644	183,02	69,52	9818	-9488
Інші витрати	1391	2416	173,69	1025	283509	203,82	117,35	282118	281093
Прибуток до оподаткування	1069	1532	143,31	463	2346	219,46	153,13	1277	814
Витрати (дохід) з податку на прибуток	-662	-1308	197,58	-1970	-1484	224,17	113,46	-822	-176
Чистий прибуток (збиток)	407	224	55,04	-183	862	211,79	384,82	455	638

Аналізуючи таблицю 2.11 можна зробити такі висновки. Чистий прибуток найбільш позитивний показник. За три роки він зріс у 2,11 раза (з 407 тис. грн у 2023 р. до 862 тис. грн у 2025 р.). Попри те, що суми прибутку відносно невеликі для такого обсягу доходу, динаміка стабільно висхідна. Валовий прибуток зріс на 9,73% (з 55 741 до 61 163 тис. грн). Це свідчить про те, що підприємство ефективно контролює виробничу собівартість.

Прибуток від операційної діяльності зріс на 82,45% порівняно з 2023 роком. Це відбулося завдяки зростанню валового прибутку та суттєвому збільшенню «Інших операційних доходів» (з 71 237 до 78 833 тис. грн). Адміністративні витрати зросли на 8,67%, що є помірним показником на фоні загальної інфляції. Витрати на збут суттєво скоротилися — з 6 735 тис. грн у 2023 р. до 1 301 тис. грн у 2025 р. (впали на 80,68%). Це вказує на зміну стратегії продажів або значну економію на маркетингу та логістиці.

Фінансові витрати зросли на 83,02% (з 11 826 до 21 644 тис. грн). Це може свідчити про збільшення боргового навантаження (кредитів) або зростання відсоткових ставок. Інші доходи у 2025 році з'явилася суттєва сума доходів — 283 109 тис. грн, яка майже повністю перекривається «Іншими витратами» (281 790 тис. грн). Ймовірно, це разові операції, які суттєво не впливають на операційну ефективність, але "роздувають" обороти в звітності.

Витрати з податку на прибуток зросли у 2,24 раза, що логічно корелює зі зростанням чистого прибутку. Наступний етап розрахунків передбачає визначення прибутковості акцій АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД - 1» за 2023-2025рр., дані для аналізу наведено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12 – Аналіз прибутковості акцій за 2023-2025рр.

Роки	Середньорічна кількість акцій, од.	Чистий прибуток від реалізованої продукції, тис.грн.	Чистий прибуток на одну просту акцію, грн./од.
2023	22187040	407	0,02
2024	22187040	224	0,01
2025	22187040	862	0,04

Виходячи з даних таблиці 2.12 середньорічна кількість акцій підприємства протягом усього періоду залишається незмінною — 22 187 040 штук. Це свідчить про те, що компанія не проводила додаткових емісій і не викупувала власні акції, зберігаючи сталу структуру статутного капіталу. Показник чистого прибутку на одну просту акцію безпосередньо залежить від загального фінансового результату, оскільки кількість акцій фіксована:

У 2024 році спостерігалось падіння прибутковості акції вдвічі — до 0,01 грн/од. (порівняно з 0,02 грн у 2023 р.). Це було зумовлено зниженням загального чистого прибутку підприємства до 224 тис. грн. У 2025 році відбулося стрімке зростання показника до 0,04 грн/од. Це вдвічі більше за рівень 2023 року та в чотири рази більше за показник 2024 року.

Доцільно відмітити, що в межах аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства важливе місце відводиться оцінці фінансового стану підприємства. Так ефективність використання фінансових ресурсів підприємства значною мірою залежить від їх належного розподілу між різними активами, що вимагає оптимального аналізу структури активів. Відповідно ключовими етапами аналізу стану активів підприємства є: вивчення змін загальної балансової вартості активів; аналіз складу та структури активів, які розділені на основні компоненти (довгострокові та поточні), та їх зміни; а також вивчення складу та структури кожного компонента активу за аналізований період. Аналіз структури активів та пасивів АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД - 1» проведемо на основі даних табл. 2.13.

Таблиця 2.13 – Динаміка активів та пасивів балансу АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД -1» за 2023-2025 рр.

Показники	2023р		2024р.		2025р.		Абсолютне відхилення (+, -)		
	Тис.грн	%	Тис.грн.	%	Тис.грн.	%	2024- 2023	2025- 2023	2025- 2024
Актив									
Необоротні активи	406924	4,36	348010	3,89	312706	3,36	-58914	-94218	-35304
Оборотні активи	8918143	95,64	8594747	96,11	899 3762	96,64	-323396	75619	399015
Всього активів	9325067	100	8942757	100	9306468	100	-382310	-18599	363711
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів	21,92		24,7		28,76		2,78	6,84	4,06
Пасив									
Власний капітал	2317290	24,85	2317697	25,92	2317921	24,91	407	631	224
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	901300	9,67	757910	8,48	698940	7,51	-143390	-202360	-58970
Поточні зобов'язання і забезпечення	6106477	65,48	5867150	65,61	6289607	67,58	-239327	183130	422457
Всього пасивів	9325067	100	8942757	100	9306468	100	-382310	-18599	363711
Коефіцієнт автономності	0,249		0,259		0,249		0,01	0	-0,01
Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	3,02		2,86		3,02		-0,16	0	0,16

На основі таблиці 2.13 можна сформулювати такі висновки. Загальна вартість активів - протягом періоду спостерігаються коливання. Після скорочення у 2024 році, у 2025-му активи зросли до 9 306 468 тис. грн, практично повернувшись до рівня 2023 року (незначне загальне зниження на 0,2%). Оборотні активи складають переважну більшість майна — понад 96%. Це характерно для будівельних компаній, де велика частка коштів зосереджена у запасах та незавершеному будівництві. Необоротні активи постійно скорочуються (на 23% за три роки). Це може свідчити про знос основних засобів або їх продаж без належного оновлення технічної бази.

Власний капітал залишається стабільним із незначним зростанням (+631 тис. грн за весь період). Його частка в структурі становить близько 25%. Поточні зобов'язання це основне джерело фінансування (понад 67% у 2025 р.). У останній рік спостерігається їх суттєве зростання на 422,5 млн грн, що вказує на збільшення залежності від короткострокових боргів та кредиторської заборгованості. Довгострокові зобов'язання навпаки, скоротилися на 22,4%, що свідчить про поступове погашення довгострокових кредитів.

Коефіцієнт автономності становить 0,249 (або 24,9%). Це нижче нормативного значення (зазвичай $>0,5$). Підприємство залежне від зовнішнього фінансування, оскільки власними коштами покриває лише чверть своїх активів. Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу становить 3,02. Це означає, що на 1 гривню власних коштів припадає понад 3 гривні запозичених. Показник повернувся до рівня 2023 року після тимчасового зниження, що підтверджує високий фінансовий ризик.

Після комплексної оцінки структури активів підприємства та змін у фінансовому становищі необхідно дослідити ефективність використання фінансових ресурсів. Дані показники належать до групи показників ділової активності. Зазначимо, що під діловою активністю розуміється ефективність використання ресурсів підприємства з метою досягнення ринкової

конкурентоспроможності. Відповідно, сутність аналізу ділової активності полягає в тому, щоб зробити економічно обґрунтовану оцінку ефективності та інтенсивності використання ресурсів і визначити резерви для її покращення. Динаміку показників ділової активності АТ «ТРЕСТ ЖИТЛОБУД - 1» за 2023-2025 рр. представлено у табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Динаміка показників ділової активності за 2023-2025рр.

Показники	2023р.	2024р.	2025р.	Відносне відхилення, %		
				2024/ 2023	2025/ 2023	2025/ 2024
Коефіцієнт оборотності капіталу, об.	0,17	0,18	0,17	105,88	94,44	94,44
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, об.	1,93	1,71	1,63	88,6	84,46	95,32
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	3,49	3,41	2,28	97,71	65,33	66,86
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, об.	0,18	0,20	0,18	111,11	100	90
Середній термін обороту дебіторської заборгованості, днів	187	211	221	112,83	118,18	104,74
Середній термін обороту капіталу, днів	2118	2400	2118	113,31	100	88,25
Середній термін обороту кредиторської заборгованості, днів	103	106	158	102,91	153,4	149,06
Середній термін обороту оборотного капіталу, днів	2400	1800	2400	75	100	133,33

Аналізуючи показники ділової активності підприємства відмітимо, що спостерігається негативна динаміка дебіторської заборгованості. Коефіцієнт оборотності знизився з 1,93 до 1,63 обертів. Це призвело до подовження середнього терміну інкасації дебіторської заборгованості зі 187 до 221 дня. Тобто покупці стали платити за виконані роботи на місяць пізніше, ніж у 2023 році, що вимиває обігові кошти з підприємства. Оборотність впала ще суттєвіше у кредиторської заборгованості — з 3,49 до 2,28 обертів. Термін погашення боргів

перед постачальниками зріс зі 103 до 153 днів. Це свідчить про те, що підприємство має труднощі з ліквідністю і змушене затримувати розрахунки з контрагентами.

Показники оборотності капіталу та оборотних активів залишаються дуже низькими (0,17–0,18) і практично не змінюються. Це вказує на низьку інтенсивність використання ресурсів. Тривалість обороту капіталу становить понад 2100 днів, що є аномально високим показником і свідчить про тривалий виробничий цикл, характерний для масштабних будівельних об'єктів, які довго перебувають у стадії незавершеного виробництва.

Оскільки термін погашення дебіторської заборгованості (221 день) значно перевищує термін погашення кредиторської (153 дні), підприємство має дефіцит власних оборотних коштів. Це змушує його шукати зовнішні джерела фінансування для покриття розриву в часі між виплатами постачальникам і отриманням грошей від клієнтів.

Необхідно зауважити, що в ході оцінки ефективності функціонування підприємства важливо проаналізувати ліквідність та платоспроможність. Відмітимо, що платоспроможне підприємство має перевагу над іншими підприємствами у залученні інвестицій, отриманні кредитів, виборі постачальників та наймі кваліфікованих працівників. Відповідно здатність підприємств своєчасно здійснювати платежі, фінансувати операції та підтримувати платоспроможність свідчить про гарний фінансовий стан підприємства. Наголосимо на тому, що показники ліквідності та платоспроможності, які отримані під час аналізу, дозволяють прогнозувати майбутню життєздатність підприємства та знижувати ризик платоспроможності та потенційного банкрутства. Далі в роботі доцільно оцінити фінансовий стан аналізованого підприємства, використовуючи коефіцієнти ліквідності та платоспроможності (табл. 2.15).

Таблиця 2.15 – Динаміка показників ліквідності та платоспроможності АТ
«ТРЕСТ ЖИТЛОБУД -1» на кінець року

Показники	Механізм розрахунку	Нормативне обмеження	2023р.	2024р.	2025р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_a = \text{Грошові активи (код 1165+1165) / Поточні зобов'язання (код 1695)}$	$K_a \geq 0,25$	0,343	0,064	0,035
Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_n = \text{Оборотні активи (код 1195) / Поточні зобов'язання (код 1695)}$	$K_n \geq 2$	1,46	1,465	1,43
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{ш} = \text{Оборотні активи - Запаси (код 1195-1100) / Поточні зобов'язання (код 1695)}$	$K_{ш} \geq 0,5$	0,56	0,58	0,57

За даними табл. 2.15 можна зробити такі висновки. Коефіцієнт абсолютної ліквідності продемонстрував стрімке падіння: з 0,343 у 2023 році до 0,035 у 2025 році. Це значно нижче нормативного значення ($\geq 0,2-0,25$). Це означає, що на кінець 2025 року підприємство могло негайно погасити лише 3,5% своїх поточних боргів живими грошима. Такий стан свідчить про критичний дефіцит вільних грошових коштів.

Коефіцієнт поточної ліквідності протягом усього періоду коливається в межах 1,43–1,46, що не відповідає нормативу ($\geq 2,0$). Хоча формально оборотні активи перевищують зобов'язання, їхнього обсягу недостатньо для стабільної фінансової стійкості. Це вказує на те, що значна частина оборотного капіталу "заморожена" у запасах та довгостроковій дебіторській заборгованості.

Коефіцієнт швидкої ліквідності є відносно стабільним (0,57 у 2025 р.) і відповідає мінімальному нормативному порогу ($\geq 0,5$). Це позитивний момент, який свідчить про те, що за умови вчасної оплати рахунків дебіторами (клієнтами), підприємство зможе розрахуватися за поточними зобов'язаннями. Однак висока залежність від платіжної дисципліни замовників створює додаткові ризики.

РОЗДІЛ 3. ОБҐРУНТУВАННЯ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЕНЕРГОАВТОНОМНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Теоретико-економічне обґрунтування створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження

У сучасних умовах розвитку економіки та зростання енергетичних ризиків особливої актуальності набувають енергоавтономні технології. Їх впровадження пов'язане з необхідністю забезпечення безперебійного енергопостачання, зниження залежності від централізованих енергосистем та підвищення рівня енергетичної безпеки підприємств і житлових комплексів.

Енергоавтономні технології — це сукупність технічних, організаційних та економічних рішень, спрямованих на самостійне виробництво, накопичення, розподіл і використання енергії без критичної залежності від зовнішніх мереж [21]. Основною метою таких технологій є формування енергетично незалежної інфраструктури, здатної функціонувати навіть у випадках аварійного або повного відключення централізованого енергопостачання.

До основних складових енергоавтономних систем належать:

- локальні джерела генерації електроенергії;
- системи накопичення енергії;
- інтелектуальні системи управління;
- резервні джерела живлення;
- енергоефективні системи споживання.

Серед найбільш поширених енергоавтономних технологій виділяють такі, вони зображені на риснку 3.1.

Рисунок 3.1 – Найбільш поширені енергоавтономні технології

Особливе значення мають захищені підземні системи енергозбереження, які забезпечують безпечне розміщення акумуляторних станцій, резервних генераторів та енергетичного обладнання у спеціально облаштованих підземних приміщеннях. Такі системи дозволяють: підвищити фізичний захист обладнання; мінімізувати ризики пошкодження під час надзвичайних ситуацій; забезпечити стабільний температурний режим; підвищити довговічність акумуляторних систем.

Економічна ефективність енергоавтономних технологій проявляється у скороченні витрат на енергоресурси, зменшенні втрат електроенергії при передачі та зниженні залежності від коливань тарифів на енергетичному ринку. Крім того, автономні системи дозволяють підприємствам зменшити фінансові втрати, пов'язані з аварійними відключеннями електроенергії [20].

Одним із перспективних напрямів розвитку автономної енергетики є створення енергоостровів. Поняття «енергоострів» використовується для визначення локальної автономної енергосистеми, здатної функціонувати незалежно від централізованої мережі [23]. Енергоострів — це комплекс взаємопов'язаних джерел генерації, систем накопичення енергії, споживачів та засобів управління, які працюють як єдина енергетична система. Основною

особливістю енергоострова є можливість автономної роботи у разі пошкодження або відключення зовнішньої енергомережі.

До складу енергоострова входять:

Рисунок 3.2 – Склад енергоострова

Роль енергоостровів у сучасній енергетиці постійно зростає через:

- децентралізацію енергетичних систем;
- розвиток відновлюваної енергетики;
- підвищення вимог до енергетичної безпеки;
- необхідність резервного енергозабезпечення критичної інфраструктури.

Особливо актуальним створення енергоостровів є для України, де пошкодження енергетичної інфраструктури створює значні ризики для стабільного функціонування підприємств та житлових об'єктів. У таких умовах автономні енергосистеми дозволяють підтримувати роботу: лікарень; житлових комплексів; систем водопостачання; підприємств; об'єктів цивільного захисту. Важливою перевагою енергоостровів є їх здатність працювати у двох режимах: синхронізованому з централізованою мережею; автономному режимі (island mode). Застосування захищених підземних систем енергозбереження значно підвищує надійність енергоостровів. Підземне розміщення енергетичного

обладнання забезпечує його захист від зовнішніх пошкоджень, температурних коливань та аварійних ситуацій [24].

Технологічною основою енергоостровів є автономні мікромережі. Мікромережа — це локальна енергетична система, що об'єднує джерела генерації, накопичення та споживання електроенергії в межах окремого об'єкта або території [25]. Головною особливістю автономної мікромережі є здатність самостійно забезпечувати баланс між виробництвом та споживанням електроенергії.

Основними принципами функціонування автономних мікромереж є, вони зображені на малюнку 3.3.

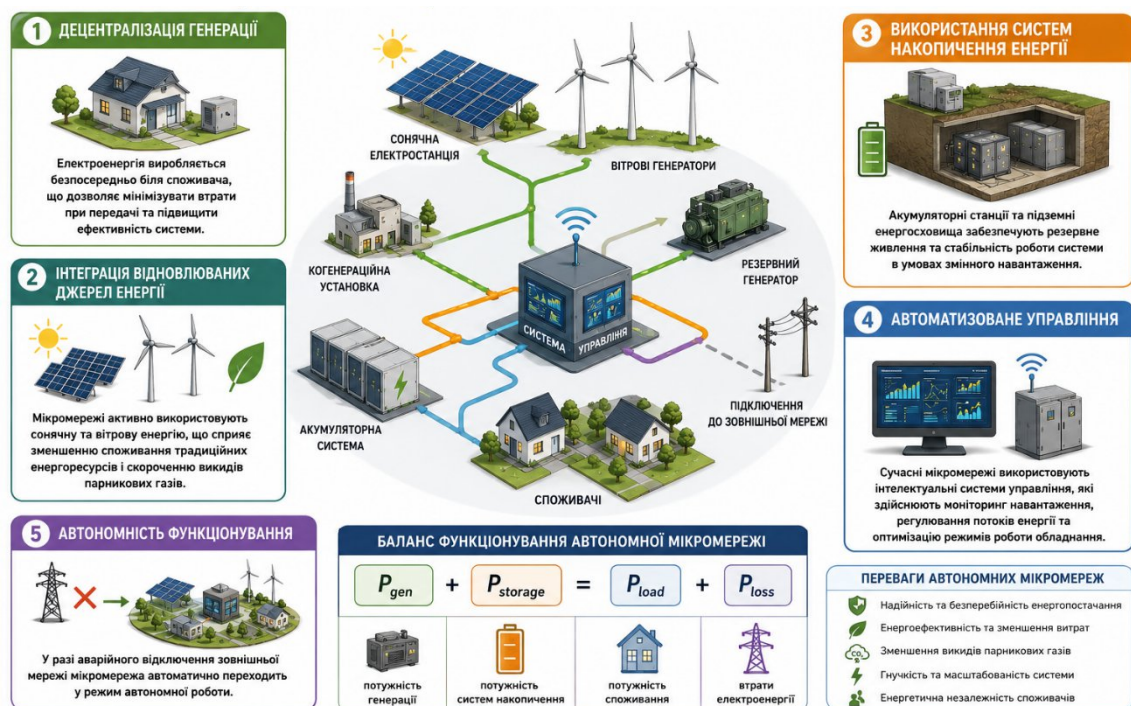

Рисунок 3.3 – Основні принципи функціонування автономних мікромереж

Економічна ефективність автономних мікромереж проявляється у: зниженні витрат на електроенергію; скороченні витрат на аварійне резервування; підвищенні енергетичної незалежності; зменшенні економічних втрат від перебоїв електропостачання.

Таким чином, автономні мікромережі та енергоострови є перспективним напрямом розвитку сучасної енергетики, що забезпечує підвищення енергетичної безпеки, енергоефективності та стійкості функціонування підприємств і житлових комплексів.

У сучасній світовій практиці енергоострови стали одним із ключових напрямів розвитку децентралізованої енергетики. Найбільш активно такі системи впроваджуються у країнах Європейського Союзу, США, Канаді та Японії, де значна увага приділяється підвищенню енергетичної безпеки, розвитку відновлюваних джерел енергії та створенню стійкої енергетичної інфраструктури. Одним із найбільш відомих прикладів є енергетичні мікромережі у Німеччині, де активно впроваджуються локальні енергетичні системи на базі сонячної та вітрової генерації. Німецька модель енергоостровів базується на поєднанні відновлюваних джерел енергії, акумуляторних систем та інтелектуальних мереж управління. Основною метою є мінімізація залежності від централізованої генерації та забезпечення стабільного енергопостачання регіонів [21]. В США енергоострови широко використовуються для забезпечення роботи критичної інфраструктури, зокрема лікарень, військових об'єктів, університетів та дата-центрів. Особливо активно мікромережі розвиваються у штатах Каліфорнія та Нью-Йорк через високі ризики аварійних відключень електроенергії внаслідок природних катастроф [25]. В Японії активний розвиток автономних мікромереж розпочався після аварії на АЕС «Фукусіма». Основна увага приділяється створенню автономних енергосистем для житлових районів та об'єктів цивільного захисту. Японські енергоострови поєднують сонячну генерацію, системи накопичення енергії та резервні генератори, що забезпечує високий рівень енергетичної стійкості [20]. У країнах ЄС енергоострови також використовуються для створення так званих «розумних міст» (smart cities), де всі енергетичні процеси автоматизовані та оптимізовані за допомогою цифрових технологій. Такі системи дозволяють: підвищити

енергоефективність; скоротити викиди парникових газів; забезпечити стабільність енергопостачання; зменшити навантаження на централізовані мережі.

Світовий досвід свідчить, що впровадження енергоостровів дозволяє значно підвищити рівень енергетичної незалежності, скоротити витрати на електроенергію та підвищити стійкість енергетичних систем до кризових ситуацій.

Одним із найважливіших елементів автономних енергоостровів є системи накопичення енергії. Їх основне призначення полягає у забезпеченні безперебійного енергопостачання та балансуванні навантаження між генерацією та споживанням електроенергії.

Особливо перспективними є підземні системи накопичення енергії, які забезпечують високий рівень захисту енергетичного обладнання. Підземне розташування акумуляторних станцій дозволяє: мінімізувати ризики пошкодження; забезпечити стабільний температурний режим; підвищити

пожежну безпеку; збільшити термін експлуатації обладнання. Економічна роль систем накопичення енергії полягає у: скороченні витрат на резервне електроживлення; підвищенні стабільності енергопостачання; зменшенні витрат на аварійне відновлення; забезпеченні більш ефективного використання відновлюваних джерел енергії.

Сонячна генерація є одним із найбільш перспективних напрямів розвитку автономної енергетики. Сонячні електростанції активно інтегруються до складу енергоостровів завдяки їх екологічності, доступності та можливості локального розміщення. Основні переваги сонячної генерації зображені на рисунку 3.4.

Рисунок 3.4 – Основні переваги соняшної генерації

Принцип роботи сонячної електростанції базується на перетворенні сонячної енергії у електричну за допомогою фотоелектричних панелей.

Оскільки сонячна генерація залежить від погодних умов та часу доби, важливу роль у структурі енергоострова відіграють резервні джерела живлення. До них належать - дизельні генератори; газопоршневі установки; акумуляторні станції; когенераційні системи. Резервні джерела забезпечують: безперебійність електропостачання; підтримання стабільної роботи мікромережі; покриття пікових навантажень; енергетичну стійкість у надзвичайних ситуаціях.

Поєднання сонячної генерації, систем накопичення енергії та резервних джерел живлення формує основу сучасних енергоостровів, здатних забезпечувати автономне та стабільне енергопостачання навіть в умовах пошкодження централізованої енергетичної інфраструктури.

У сучасних умовах підвищених ризиків пошкодження енергетичної інфраструктури особливого значення набувають захищені підземні системи енергозбереження. Такі системи є важливим елементом автономних енергоостровів і забезпечують стабільне функціонування енергетичних об'єктів навіть у кризових або аварійних ситуаціях.

Захищені підземні системи енергозбереження — це комплекс інженерних споруд та технічного обладнання, розміщених під землею з метою накопичення, резервування та безпечного розподілу енергії. До складу таких систем можуть входити - акумуляторні станції; резервні генератори; системи охолодження; енергетичні модулі; системи автоматизованого управління; кабельні та розподільчі мережі; системи пожежогасіння та безпеки. Головною особливістю підземних енергосховищ є їх високий рівень фізичного захисту.

Розміщення енергетичного обладнання під землею дозволяє значно знизити ризики пошкодження внаслідок воєнних дій, техногенних аварій, екстремальних погодних умов, пожеж, механічних впливів. Важливою перевагою є стабільний температурний режим підземного середовища, що позитивно впливає на ефективність та довговічність акумуляторних систем. Зниження температурних коливань дозволяє:

- підвищити коефіцієнт корисної дії акумуляторів;
- зменшити втрати енергії;
- збільшити термін експлуатації обладнання;
- скоротити витрати на охолодження.

Особливе значення підземні енергосховища мають для критичної інфраструктури, де необхідно забезпечити безперервність енергопостачання незалежно від зовнішніх умов.

Підземне розміщення енергетичної інфраструктури є одним із найбільш перспективних напрямів розвитку сучасних автономних енергетичних систем. Такий підхід широко використовується у країнах Європи, США та Японії для забезпечення енергетичної стійкості та безпеки.

Основні переваги підземного розміщення енергетичної інфраструктури зображені на рисунку 3.5.

Рисунок 3.5 – Основні переваги підземного розміщення енергетичної інфраструктури

У сучасних умовах стабільне енергозабезпечення є одним із ключових факторів ефективного функціонування підприємств. Будь-які перебої в електропостачанні можуть призводити до зупинки виробничих процесів, фінансових втрат; пошкодження обладнання; зниження продуктивності;

порушення логістичних процесів. Саме тому енергетична автономність підприємств набуває стратегічного значення. Енергетична автономність — це здатність підприємства самостійно забезпечувати свої потреби в енергоресурсах за рахунок власних джерел генерації, накопичення та резервування енергії. Впровадження автономних енергоостровів дозволяє забезпечити:

- безперервність виробничої діяльності;
- стабільність роботи критичного обладнання;
- незалежність від аварій централізованої мережі;
- прогнозованість енергетичних витрат;
- підвищення економічної стійкості підприємства.

Особливо важливе значення енергетична автономність має для будівельних підприємств, промислових об'єктів, медичних установ, логістичних центрів, житлових комплексів. Використання автономних мікромереж дозволяє підприємствам підтримувати безперервний виробничий цикл навіть у разі повного відключення зовнішнього енергопостачання. Це суттєво знижує економічні ризики та підвищує конкурентоспроможність підприємства.

Таким чином, створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження є ефективним напрямом підвищення енергетичної безпеки та забезпечення безперервності господарської діяльності підприємств в умовах сучасних економічних та енергетичних викликів. У сучасних умовах нестабільності енергетичних систем та підвищених ризиків пошкодження енергетичної інфраструктури особливого значення набуває проблема мінімізації фінансових втрат підприємств внаслідок блекаутів. Відключення електроенергії призводять до зупинки виробничих процесів, порушення логістичних операцій, пошкодження обладнання та втрати прибутку.

Для більшості підприємств безперервність електропостачання є критично важливою умовою стабільного функціонування. Особливо це стосується промислових підприємств, будівельних компаній, медичних установ,

логістичних центрів; підприємств харчової промисловості; житлово-комунальної інфраструктури. Впровадження автономних енергоостровів дозволяє суттєво знизити фінансові ризики, пов'язані з аварійними відключеннями електроенергії. Завдяки локальним джерелам генерації, системам накопичення енергії та резервним джерелам живлення підприємство отримує можливість підтримувати критичні виробничі процеси навіть у випадках повного відключення централізованої мережі [21].

Створення автономних енергоостровів є економічно доцільним рішенням для підприємств різних галузей економіки. В умовах зростання тарифів на електроенергію та нестабільності централізованого енергопостачання автономні енергетичні системи дозволяють підприємствам підвищити рівень енергетичної незалежності та оптимізувати витрати.

Для промислових підприємств автономні мікромережі дозволяють забезпечити стабільність виробничих процесів та уникнути значних фінансових втрат від зупинки обладнання. У будівельній галузі енергоострови забезпечують безперервність будівельних робіт та функціонування житлових комплексів. Особливу економічну ефективність автономні енергетичні системи демонструють у поєднанні з:

- сонячною генерацією;
- когенераційними установками;
- системами накопичення енергії;
- тепловими насосами;
- підземними енергосховищами.

Практика впровадження автономних мікромереж свідчить, що середній термін окупності таких систем становить від 5 до 10 років залежно від масштабу проєкту та рівня енергоспоживання підприємства [25]. Автономні енергетичні системи є перспективним напрямом інвестування в умовах глобального переходу до децентралізованої та «зеленої» енергетики. Інвестування у

створення енергоостровів дозволяє підприємствам не лише підвищити рівень енергетичної незалежності, а й сформувати довгострокові конкурентні переваги.

Основними інвестиційними перевагами автономних енергетичних систем є:

- прогнозованість енергетичних витрат;
- зниження залежності від коливань тарифів;
- підвищення ринкової вартості підприємства;
- можливість залучення міжнародних грантів та програм фінансування;
- відповідність сучасним екологічним стандартам.

Особливо важливим є те, що проєкти автономної енергетики активно підтримуються міжнародними фінансовими організаціями та фондами розвитку відновлюваної енергетики [20]. Це створює додаткові можливості для залучення інвестицій у розвиток енергоостровів та підземних систем енергозбереження.

Інвестиційна привабливість автономних енергосистем також обумовлена:

- високим попитом на енергетично незалежні об'єкти;
- зростанням вартості традиційних енергоресурсів;
- розвитком технологій накопичення енергії;
- поширенням концепції «розумних міст».

Важливою перевагою є можливість масштабування автономних мікромереж залежно від потреб підприємства та обсягів енергоспоживання.

Отже, створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження є економічно та інвестиційно доцільним напрямом розвитку сучасної енергетичної інфраструктури. Впровадження таких систем забезпечує підвищення енергетичної безпеки, мінімізацію фінансових ризиків, стабільність господарської діяльності та формування довгострокових конкурентних переваг підприємств у сучасних умовах [28].

3.2. Економічне обґрунтування створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження

Для АТ «Житлобуд-1» найбільш доцільним є впровадження концепції енергоострова, яка передбачає інтеграцію декількох джерел генерації та накопичення енергії в єдину автономну систему. На відміну від використання окремих елементів енергозабезпечення, енергоострів забезпечує комплексне вирішення проблеми енергетичної безпеки підприємства та житлових комплексів.

Використання лише дизельного генератора не може повністю задовольнити потреби підприємства через значні витрати на паливо, технічне обслуговування та обмежені можливості безперервної роботи при великих навантаженнях. У разі масштабного відключення електроенергії потужності генераторів можуть виявитися недостатніми для забезпечення функціонування всіх інженерних систем житлових комплексів, зокрема ліфтів, насосних станцій, систем освітлення та безпеки. Енергоострів поєднує сонячні електростанції, системи накопичення енергії та резервні джерела живлення в єдину систему управління. Це дозволяє забезпечити безперервне електропостачання навіть під час тривалих аварійних відключень, оптимізувати споживання електроенергії та суттєво скоротити витрати на її закупівлю.

Додатковою перевагою енергоострова є можливість роботи в автономному режимі без залежності від зовнішньої енергосистеми, що особливо актуально в умовах воєнних ризиків та нестабільності енергетичної інфраструктури України. Крім того, така модель сприяє підвищенню інвестиційної привабливості об'єктів нерухомості АТ «Житлобуд-1», оскільки забезпечує мешканцям вищий рівень комфорту та надійності енергопостачання. Таким чином, створення енергоострова є стратегічно більш вигідним рішенням для АТ «Житлобуд-1»,

ніж впровадження окремих елементів енергозабезпечення, оскільки забезпечує комплексний економічний, технічний та соціальний ефект. В таблиці 3.1. Ми можемо побачити чому енергоострів вигідніше, ніж окремі елементи генерації.

Таблиця 3.1 – Порівняння енергоострова з окремими елементами

Критерій	Генератор	Сонячна станція	Акумулятори	Енергоострів
Робота під час блекауту	Частково	Ні	Обмежено	Так
Економія електроенергії	Ні	Так	Частково	Так
Автономність	Низька	Середня	Середня	Висока
Витрати на паливо	Високі	Відсутні	Відсутні	Мінімальні
Масштабованість	Низька	Середня	Середня	Висока
Надійність системи	Середня	Середня	Середня	Висока

Цей аргумент особливо сильний для «Житлобуд-1», оскільки навантаження житлових комплексів настільки великі, що один або навіть кілька генераторів не можуть економічно та технічно забезпечити повноцінне функціонування всіх систем протягом тривалого часу. Енергоострів дозволяє поєднати генерацію, накопичення та керування навантаженням в єдину енергонезалежну інфраструктуру.

Вибір моделі автономного енергоострова на базі захищених підземних систем енергозбереження для підприємства АТ «Житлобуд-1» обумовлений необхідністю забезпечення стабільного функціонування будівельного підприємства в умовах нестабільності енергетичної системи України, зростання вартості енергоресурсів та підвищених ризиків пошкодження критичної інфраструктури [14][15].

Для підприємства будівельної галузі безперервність енергозабезпечення є одним із ключових факторів ефективної господарської діяльності, оскільки функціонування виробничих майданчиків, будівельної техніки, систем

водопостачання, вентиляції, освітлення та адміністративних об'єктів безпосередньо залежить від стабільного електропостачання. У разі аварійних відключень електроенергії підприємство може зазнавати значних фінансових втрат через простої будівництва, порушення графіків виконання робіт, збільшення витрат на аварійне відновлення та невиконання договірних зобов'язань [26].

Саме тому для АТ «Житлобуд-1» була обрана модель автономного енергоострова, яка дозволяє створити незалежну локальну систему енергозабезпечення підприємства. На відміну від традиційних резервних систем живлення, дана модель забезпечує не лише аварійне резервування електроенергії, а й повноцінне автономне функціонування підприємства у разі повного відключення від централізованої мережі [17].

Важливим аргументом на користь даної моделі є можливість використання комбінованої системи генерації енергії, що включає: сонячні електростанції; системи накопичення енергії; газогенераторні установки; резервні джерела живлення; автоматизовані системи управління навантаженням.

Така структура енергоострова дозволяє підприємству оптимізувати енергоспоживання, зменшити залежність від зовнішніх постачальників електроенергії та забезпечити високу гнучкість управління енергетичними ресурсами [18]. Особливе значення для підприємства має використання захищених підземних систем енергозбереження. В умовах підвищених ризиків пошкодження енергетичної інфраструктури підземне розміщення енергетичних модулів дозволяє значно підвищити рівень фізичного захисту критично важливого обладнання та мінімізувати ризики його знищення внаслідок зовнішніх факторів [15][19].

Крім фізичного захисту, підземні енергетичні системи забезпечують стабільні температурні умови роботи акумуляторних комплексів та електротехнічного обладнання. Це позитивно впливає на довговічність систем

накопичення енергії, скорочує витрати на технічне обслуговування та підвищує загальну ефективність роботи енергоострова [20].

Вибір саме цієї моделі також обумовлений її високою економічною ефективністю. Проведені техніко-економічні розрахунки показують, що впровадження автономного енергоострова дозволяє:

- скоротити витрати на електроенергію;
- мінімізувати фінансові втрати від блекаутів;
- знизити витрати на аварійні ремонти;
- забезпечити безперервність будівельних процесів;
- підвищити енергоефективність підприємства.

Особливо важливим для АТ «Житлобуд-1» є забезпечення стабільності будівельних процесів та своєчасного введення житлових об'єктів в експлуатацію. Автономна система енергозабезпечення дозволяє уникнути затримок будівництва внаслідок аварійних відключень електроенергії та підтримувати стабільне функціонування виробничих потужностей підприємства [26][18]. Крім економічних переваг, модель автономного енергоострова відповідає сучасним світовим тенденціям розвитку децентралізованої енергетики, які передбачають активне впровадження локальних мікромереж, відновлюваних джерел енергії та систем накопичення електроенергії [17][20].

Важливим фактором вибору моделі є також екологічний аспект. Використання сонячної генерації та сучасних систем енергозбереження дозволяє зменшити обсяги споживання традиційних енергоресурсів та скоротити викиди CO₂, що позитивно впливає на екологічний імідж підприємства та відповідає принципам сталого розвитку [14].

Таким чином, модель автономного енергоострова на базі захищених підземних систем енергозбереження була обрана для АТ «Житлобуд-1» як найбільш ефективне, економічно доцільне та стратегічно перспективне рішення,

що забезпечує енергетичну автономність, фінансову стійкість та безперервність господарської діяльності підприємства в сучасних умовах.

Модель автономного енергоострова для АТ «Житлобуд-1» розглядається як комплексний інвестиційний проєкт стратегічного значення, спрямований на створення незалежної локальної енергетичної системи підприємства, здатної забезпечити стабільне функціонування виробничих, адміністративних та будівельних процесів навіть в умовах аварійних відключень електроенергії та нестабільності зовнішньої енергетичної інфраструктури [14][15]. Сутність даного інвестиційного проєкту полягає у формуванні багаторівневої системи енергозабезпечення, яка поєднує власні джерела генерації електроенергії, системи накопичення енергії, резервні джерела живлення та автоматизовані системи управління енергоспоживанням в єдину енергетичну мікромережу підприємства [17].

Основною метою реалізації проєкту є:

- забезпечення енергетичної автономності підприємства;
- скорочення витрат на електроенергію;
- мінімізація фінансових втрат від блекаутів;
- забезпечення безперервності будівельних процесів;
- підвищення енергоефективності підприємства;
- формування системи енергетичної безпеки.

Для підприємства АТ «Житлобуд-1» впровадження моделі енергоострова є особливо актуальним, оскільки будівельна діяльність безпосередньо залежить від стабільного електропостачання виробничих майданчиків, бетонних вузлів, систем освітлення, насосного обладнання, вентиляційних систем та адміністративної інфраструктури. До складу інвестиційного проєкту входять такі основні елементи:

- сонячна електростанція;
- система накопичення електроенергії;

- газогенераторна установка;
- підземний енергетичний модуль;
- автоматизована система енергоменеджменту;
- резервна система електропостачання;
- система моніторингу та диспетчеризації.

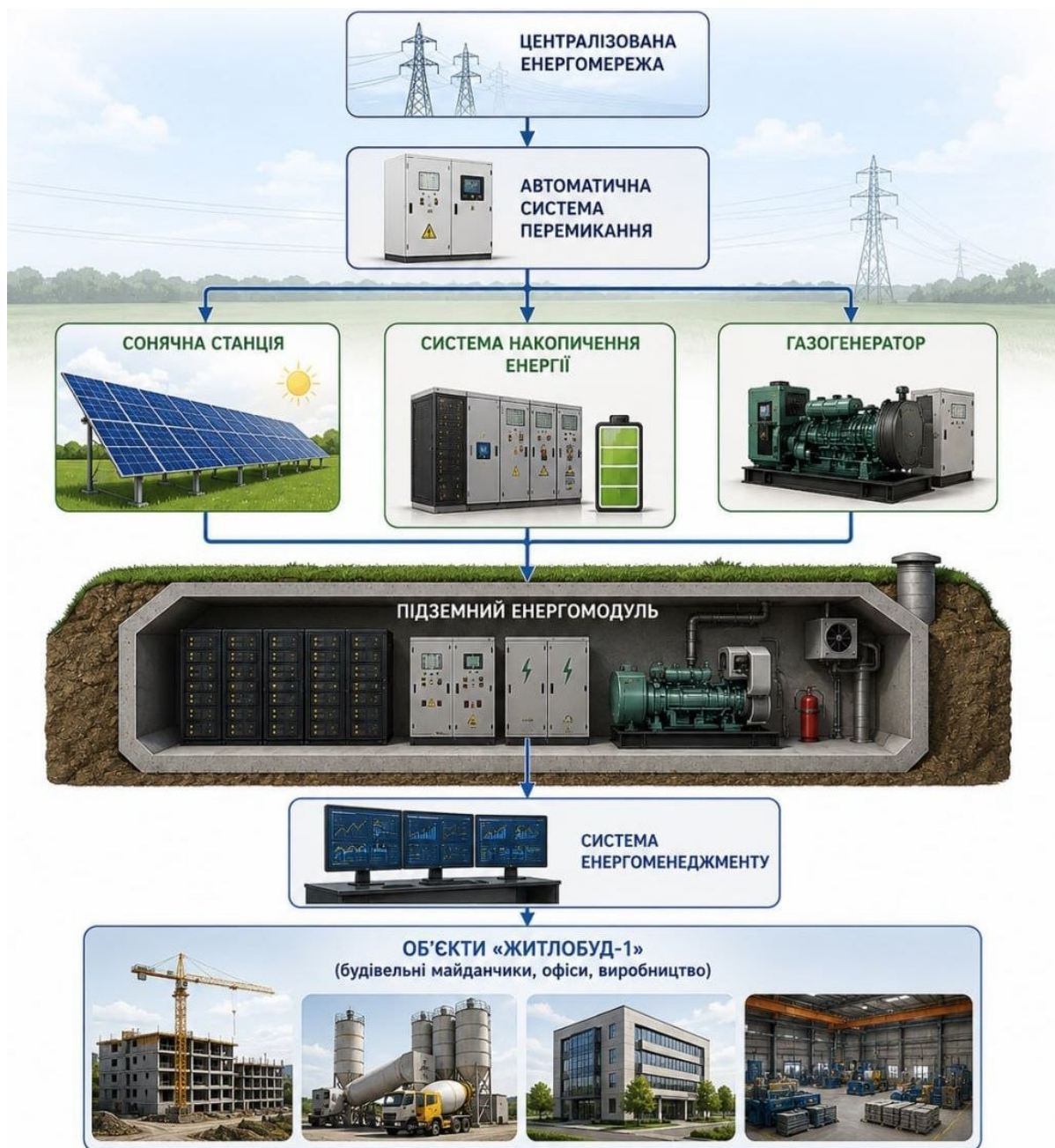

Рисунок 3.6 - Схема функціонування моделі «енергоострова»

Ключовим елементом моделі виступає сонячна електростанція, яка забезпечує генерацію електроенергії для покриття частини виробничих потреб підприємства. Використання сонячної енергії дозволяє суттєво скоротити витрати на електроенергію та зменшити навантаження на централізовану мережу [15]. Важливу роль у роботі енергоострова відіграє система накопичення енергії на базі літій-іонних акумуляторів. Її функції полягають у:

- накопиченні надлишкової електроенергії;
- забезпеченні резервного живлення;
- стабілізації навантаження;
- підтримці автономного режиму роботи;
- балансуванні енергоспоживання.

Особливістю даного проєкту є використання захищених підземних енергетичних модулів, у яких розміщуються системи накопичення енергії, резервні генератори та автоматизовані системи управління. Підземне розташування дозволяє забезпечити:

- високий рівень фізичного захисту;
- стійкість до зовнішніх пошкоджень;
- стабільний температурний режим;
- підвищення надійності роботи систем;
- мінімізацію ризиків аварійного виходу обладнання з ладу [19].

Для забезпечення повної енергетичної автономності проєкт передбачає встановлення газогенераторної установки, яка використовується як резервне джерело живлення у випадку тривалих аварійних відключень електроенергії. Реалізація моделі енергоострова для АТ «Житлобуд-1» передбачає декілька основних етапів, які зображені на рисунку 3.7.

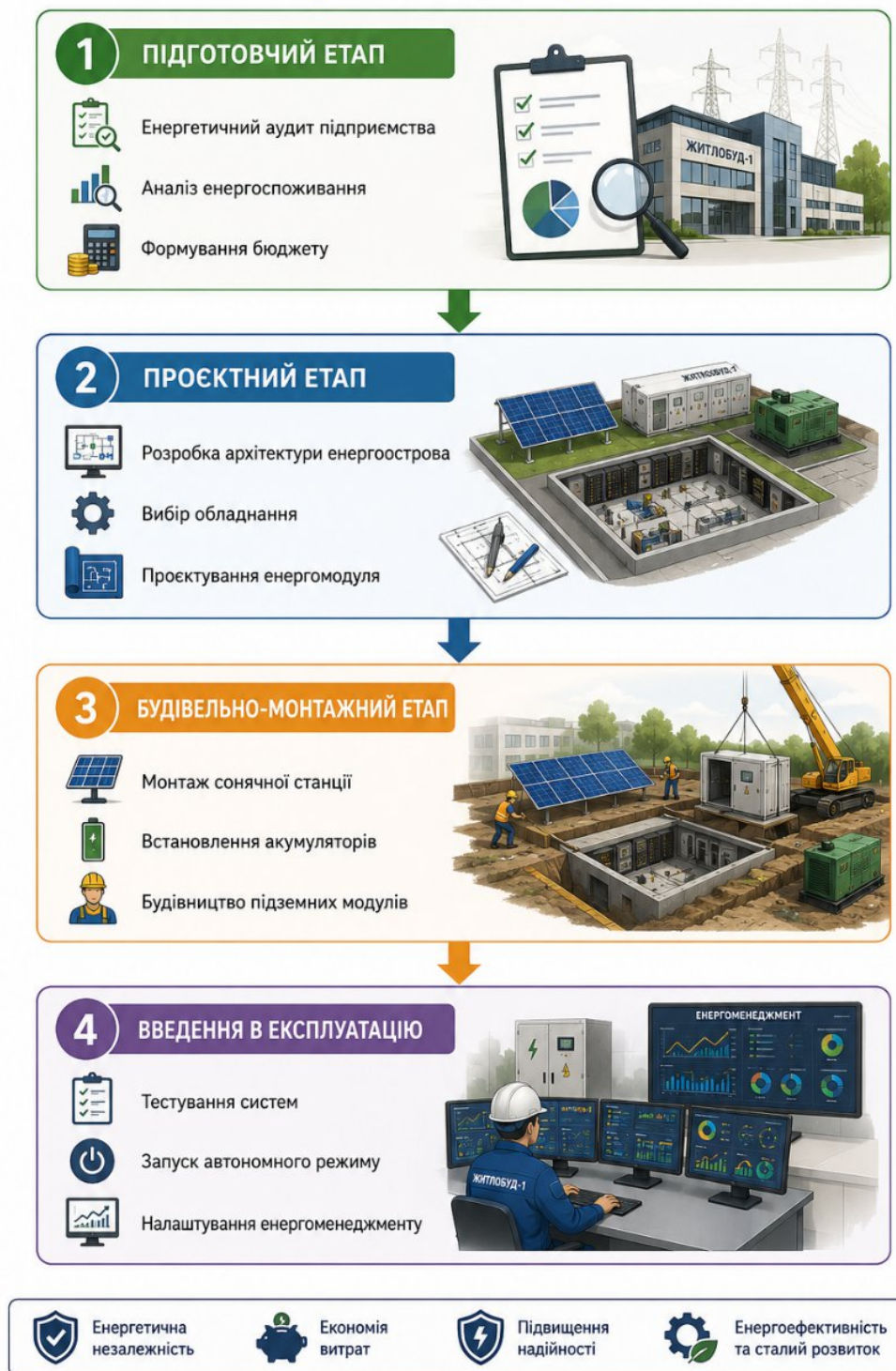

Рисунок 3.7 - Схема реалізації інвестиційного проекту

На підготовчому етапі здійснюється енергетичний аудит підприємства, аналіз структури енергоспоживання та формування техніко-економічного обґрунтування проєкту. Проектний етап передбачає розробку архітектури

енергоострова, вибір обладнання, проектування підземних енергетичних модулів та створення систем автоматизації. Будівельно-монтажний етап включає монтаж сонячних панелей, встановлення акумуляторних систем, будівництво підземної інфраструктури та інтеграцію всіх елементів у єдину енергетичну систему. На завершальному етапі здійснюється тестування обладнання, налаштування автоматизованої системи управління та запуск автономного режиму функціонування енергоострова.

Проект створення енергоострова належить до категорії довгострокових інфраструктурних інвестиційних проєктів із високим рівнем капіталомісткості та значним стратегічним ефектом.

Таблиця 3.2 - Інвестиційна характеристика проєкту

Показник	Значення
Тип проєкту	Інфраструктурний енергетичний
Термін реалізації	12–18 місяців
Обсяг інвестицій	близько 42 млн грн
Строк окупності	2–3 роки
Рентабельність інвестицій	понад 40 %
Основний економічний ефект	Скорочення витрат на електроенергію
Стратегічний результат	Енергетична автономність

Основними джерелами фінансування проєкту можуть бути:

- власні кошти підприємства;
- банківське кредитування;
- державні програми підтримки енергоефективності;
- міжнародні грантові програми;
- залучення приватних інвесторів.

Таким чином, модель автономного енергоострова для АТ «Житлобуд-1» є комплексним інвестиційним проєктом, який поєднує економічну ефективність, енергетичну безпеку та стратегічну стійкість підприємства. Реалізація даного проєкту дозволить забезпечити безперервність господарської діяльності,

мінімізувати фінансові ризики та створити основу для довгострокового сталого розвитку підприємства [15][26].

Для АТ «Житлобуд-1» питання безперервності енергозабезпечення має стратегічне значення, оскільки діяльність підприємства безпосередньо пов'язана з функціонуванням будівельних майданчиків, виробничих потужностей, бетонних вузлів, систем водопостачання, вентиляції, освітлення та адміністративної інфраструктури. У сучасних умовах нестабільності енергетичної системи України ризики аварійних відключень електроенергії та фізичного пошкодження критичної інфраструктури значно зросли, що створює серйозні фінансові загрози для будівельних підприємств [14][15]. Саме тому впровадження захищених підземних систем енергозбереження у структурі автономного енергоострова дозволяє суттєво мінімізувати фінансові ризики та забезпечити стабільність господарської діяльності підприємства.

Основною функцією підземних енергетичних систем є забезпечення автономного резервування електроенергії та захист критично важливого енергетичного обладнання. На відміну від традиційних наземних енергетичних об'єктів, підземні модулі мають значно вищий рівень стійкості до зовнішніх пошкоджень, механічних впливів, пожеж, вибухових хвиль та інших надзвичайних ситуацій [19].

У випадку аварійного відключення централізованого електропостачання система енергоострова автоматично переходить в автономний режим роботи. Завдяки цьому підприємство продовжує функціонувати без зупинки виробничих процесів, що дозволяє уникнути значних фінансових втрат.

Для АТ «Житлобуд-1» основними ризиками при тривалих блекаутах є:

- зупинка будівельних робіт;
- порушення графіків будівництва;
- простої будівельної техніки;
- зупинка бетонних вузлів;

- пошкодження технологічного обладнання;
- зрив контрактних зобов'язань;
- фінансові штрафи;
- зниження ділової репутації підприємства.

Будівельна галузь характеризується високою залежністю від безперервного функціонування енергетичних систем. Навіть короткострокове припинення електропостачання може призвести до значних економічних втрат через порушення технологічних процесів, втрату матеріалів та необхідність повторного запуску обладнання [26].

Використання підземних систем накопичення енергії дозволяє забезпечити резервне електроживлення критично важливих об'єктів підприємства, зокрема:

- виробничих цехів;
- адміністративних приміщень;
- серверних систем;
- систем освітлення;
- насосного обладнання;
- систем безпеки та зв'язку.

Однією з головних переваг підземного розміщення енергетичної інфраструктури є значне зниження ризику фізичного знищення обладнання. Підземні енергомодулі додатково захищаються залізобетонними конструкціями, системами вентиляції, охолодження та пожежогасіння, що дозволяє забезпечити стабільну роботу енергетичного комплексу навіть в умовах надзвичайних ситуацій [17].

Крім фізичного захисту, підземні системи мають суттєві технічні переваги. Стабільний температурний режим у підземних приміщеннях позитивно впливає на роботу акумуляторних комплексів, підвищує їх енергоефективність та збільшує строк експлуатації обладнання. Це дозволяє підприємству скоротити витрати на технічне обслуговування та ремонт енергетичної інфраструктури.

Важливим економічним ефектом від впровадження захищених підземних систем є зниження непрямих фінансових втрат підприємства. Безперервність енергозабезпечення дозволяє:

- підтримувати стабільний виробничий цикл;
- уникати простоїв будівельних майданчиків;
- забезпечувати своєчасне виконання контрактів;
- мінімізувати ризики штрафних санкцій;
- підтримувати стабільний рівень прибутковості підприємства;
- підвищувати інвестиційну привабливість підприємства.

Для АТ «Житлобуд-1» особливого значення набуває забезпечення стабільності будівельних процесів та своєчасного введення житлових об'єктів в експлуатацію. Наявність автономної енергетичної системи дозволяє підприємству продовжувати виконання будівельних робіт навіть за умов нестабільної ситуації в енергетичному секторі країни [15][18].

Крім прямого економічного ефекту, впровадження захищених підземних систем енергозбереження формує довгострокову систему енергетичної стійкості підприємства. Це створює стратегічні переваги для підприємства, пов'язані з підвищенням рівня енергетичної незалежності, конкурентоспроможності та адаптивності до кризових ситуацій [19][26].

Таким чином, використання захищених підземних систем енергозбереження у структурі автономного енергоострова дозволяє АТ «Житлобуд-1» суттєво мінімізувати фінансові ризики, пов'язані з блекаутами та фізичним пошкодженням інфраструктури, забезпечити безперервність господарської діяльності та підвищити загальну економічну стійкість підприємства.

3.3. Оцінка результатів впровадження моделі автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1»

Впровадження моделі автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1» стало важливим етапом підвищення енергетичної незалежності, економічної стійкості та безперервності господарської діяльності підприємства. Реалізація даної моделі дозволила інтегрувати локальні джерела генерації електроенергії, системи накопичення енергії та резервні джерела живлення в єдину автономну мікромережу. Основною метою впровадження автономного енергоострова було:

- забезпечення стабільного енергопостачання;
- мінімізація ризиків аварійного відключення;
- зниження витрат на енергоресурси;
- підвищення ефективності функціонування підприємства;
- створення енергетично захищеної інфраструктури.

У результаті впровадження енергоострова на підприємстві були реалізовані такі технічні рішення - встановлення сонячних електростанцій, інтеграція систем накопичення електроенергії; використання резервних генераторів; впровадження інтелектуальної системи управління енергоспоживанням; створення підземних енергосховищ для резервного живлення. Після впровадження автономної енергетичної системи на підприємстві відбулися суттєві організаційні, технічні та економічні зміни.

По-перше, підприємство отримало можливість забезпечувати критично важливі виробничі процеси електроенергією навіть у випадках аварійного відключення централізованої мережі. Це дозволило уникнути зупинки будівельних робіт, забезпечити стабільне функціонування офісних та виробничих приміщень; підвищити рівень безпеки об'єктів будівництва; мінімізувати втрати від перебоїв електропостачання.

По-друге, впровадження інтелектуальної системи управління енергоспоживанням дозволило оптимізувати розподіл електроенергії між споживачами та автоматично регулювати навантаження залежно від потреб підприємства. Важливим результатом стало також підвищення енергоефективності підприємства завдяки:

- скороченню втрат електроенергії;
- оптимізації режимів роботи обладнання;
- використанню відновлюваних джерел енергії;
- накопиченню надлишкової електроенергії у акумуляторних системах.

Ще одним із ключових результатів впровадження автономного енергоострова стало суттєве скорочення витрат на електроенергію. Завдяки використанню сонячної генерації та систем накопичення енергії підприємство змогло частково замінити споживання електроенергії з централізованої мережі. Основними факторами скорочення енергетичних витрат зображені на рисунку 3.8.

Рисунок 3.8 – Основні фактори скорочення енергетичних витрат

У результаті впровадження автономної мікромережі підприємство отримало можливість знизити щомісячні витрати на електроенергію орієнтовно на 25–40 %, залежно від сезонних умов та рівня сонячної генерації.

Крім прямої економії коштів, підприємство також отримало можливість більш ефективно прогнозувати енергетичні витрати та знизити залежність від коливань тарифів на електроенергію.

Ще однією з головних переваг впровадження моделі автономного енергоострова стало суттєве зниження залежності підприємства від централізованої енергомережі. Завдяки інтеграції сонячних електростанцій; резервних генераторів; акумуляторних систем; автоматизованих систем управління; підземних енергосховищ, підприємство отримало можливість функціонувати у режимі часткової або повної енергетичної автономності. Це дозволило:

- підтримувати роботу підприємства під час блекаутів;
- забезпечити безперервність будівельних процесів;
- мінімізувати ризики аварійних простоїв;
- підвищити енергетичну безпеку підприємства;
- забезпечити стабільну роботу критичної інфраструктури.

Особливо важливим є те, що автономна система дозволяє автоматично переходити в режим незалежного функціонування у разі аварійного відключення зовнішньої мережі. Таким чином, впровадження моделі автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1» дозволило підвищити рівень енергетичної незалежності, скоротити витрати на електроенергію та забезпечити безперервність господарської діяльності в умовах нестабільної енергетичної ситуації.

Важливим елементом моделі автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1» стало впровадження сонячної електростанції, яка забезпечила часткове покриття потреб підприємства в електроенергії за рахунок використання відновлюваного джерела енергії. Після введення сонячної електростанції в експлуатацію підприємство отримало можливість:

- зменшити споживання електроенергії з централізованої мережі;

- скоротити витрати на оплату електроенергії;
- забезпечити резервне електроживлення критичних об'єктів;
- стабілізувати енергозабезпечення будівельних майданчиків;
- підвищити рівень енергетичної незалежності.

Особливо ефективною робота сонячної електростанції виявилася у весняно-літній період, коли рівень генерації електроенергії дозволяв покривати значну частину денного навантаження підприємства. Використання сонячної генерації дозволило підприємству не лише скоротити енергетичні витрати, але й підвищити екологічність виробничої діяльності шляхом зменшення викидів парникових газів.

Системи накопичення енергії стали одним із ключових елементів забезпечення стабільної роботи автономного енергоострова. Використання акумуляторних станцій дозволило накопичувати надлишкову електроенергію, вироблену сонячною електростанцією, та використовувати її у періоди пікового навантаження або аварійного відключення зовнішньої мережі. Основними результатами впровадження систем накопичення енергії стали:

- підвищення стабільності енергопостачання;
- скорочення аварійних відключень;
- забезпечення резервного живлення;
- оптимізація навантаження на енергосистему;
- підвищення ефективності використання сонячної генерації.

Використання систем накопичення дозволило підприємству значно підвищити рівень енергетичної автономності та забезпечити стабільне функціонування виробничих процесів навіть в умовах блекаутів.

До впровадження автономного енергоострова підприємство зазнавало значних втрат через аварійні відключення електроенергії, які призводили до зупинки будівельних робіт, простою техніки та порушення графіків будівництва.

Після впровадження автономної енергосистеми рівень простоїв будівельних майданчиків суттєво скоротився. Завдяки резервному енергозабезпеченню підприємство отримало можливість:

- підтримувати роботу будівельного обладнання;
- забезпечувати безперервність монтажних робіт;
- уникати затримок у реалізації проєктів;
- мінімізувати фінансові втрати від простоїв.

Скорочення простоїв позитивно вплинуло на продуктивність праці та ефективність використання будівельної техніки.

Важливим результатом впровадження моделі автономного енергоострова стала стабілізація виробничих процесів підприємства. Безперебійне енергозабезпечення дозволило забезпечити рівномірне функціонування обладнання та зменшити ризики аварійних зупинок виробництва. Стабілізація виробничих процесів проявилася у дотриманні виробничих графіків; підвищенні продуктивності праці; скороченні кількості аварійних ситуацій; покращенні координації будівельних робіт; підвищенні ефективності використання виробничих ресурсів. Крім того, стабільне енергопостачання позитивно вплинуло на якість виконання будівельних робіт та рівень технічної безпеки підприємства.

Ще одним із ключових результатів впровадження автономної мікромережі стало підвищення безперервності господарської діяльності підприємства. Завдяки автономному енергозабезпеченню підприємство отримало можливість функціонувати навіть у періоди аварійного відключення централізованої енергосистеми.

Основними результатами стали:

- безперервне функціонування критичної інфраструктури;
- підтримання стабільної роботи офісних приміщень;
- забезпечення функціонування систем безпеки;

- зниження ризиків фінансових втрат;
- підвищення стійкості підприємства до кризових ситуацій.

Впровадження автономного енергоострова позитивно вплинуло на фінансові результати діяльності підприємства. Скорочення витрат на електроенергію, зменшення простоїв та підвищення стабільності виробничих процесів сприяли зростанню прибутковості підприємства. Основними факторами зростання прибутковості стали:

- скорочення операційних витрат;
- підвищення продуктивності;
- зниження аварійних витрат;
- зменшення втрат від простоїв;
- підвищення ефективності використання ресурсів.

Також важливим економічним результатом впровадження автономного енергоострова стало покращення показників рентабельності діяльності підприємства. Зниження енергетичних витрат та підвищення ефективності використання ресурсів сприяли:

- підвищенню рентабельності виробництва;
- збільшенню рентабельності продажів;
- покращенню фінансової стійкості;
- підвищенню інвестиційної привабливості підприємства.

Таким чином, результати впровадження моделі автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1» підтверджують економічну доцільність використання автономних енергетичних систем для забезпечення енергетичної безпеки, стабільності виробничих процесів та підвищення ефективності господарської діяльності підприємства.

Модель автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1» суттєво вплинуло на зміцнення фінансової стійкості підприємства. Завдяки скороченню витрат на електроенергію, зменшенню кількості аварійних простоїв

та оптимізації енергоспоживання підприємство отримало можливість більш ефективно управляти фінансовими ресурсами. Основними результатами зміцнення фінансової стійкості стали: зниження операційних витрат; підвищення стабільності грошових потоків; зменшення непередбачуваних витрат; підвищення рівня фінансової незалежності; зростання інвестиційної привабливості підприємства.

Використання автономних джерел енергії дозволило підприємству мінімізувати залежність від коливань тарифів на електроенергію та підвищити прогнозованість енергетичних витрат.

Одним із ключових результатів реалізації проєкту стало підвищення рівня енергетичної безпеки підприємства. В умовах нестабільної роботи централізованої енергосистеми забезпечення автономного енергоживлення стало важливим фактором стабільного функціонування підприємства. Інтеграція: сонячної генерації; резервних генераторів; акумуляторних систем; автоматизованих систем управління; підземних енергосховищ дозволила сформувати багаторівневу систему резервного енергозабезпечення.

В умовах частих аварійних відключень електроенергії особливого значення набуває здатність підприємства функціонувати незалежно від централізованої енергомережі. Впровадження автономного енергоострова дозволило значно зменшити ризики від блекаутів за рахунок:

- використання власної генерації електроенергії;
- накопичення резервних запасів енергії;
- автоматичного переходу в автономний режим роботи;
- резервування критично важливих систем.

У результаті підприємство отримало можливість підтримувати роботу будівельних майданчиків; функціонування офісної інфраструктури; роботу систем безпеки; функціонування серверного та технічного обладнання.

Реалізація проєкту автономного енергоострова забезпечила підприємству значний економічний ефект. Основними джерелами економії стали:

- скорочення витрат на електроенергію;
- зменшення витрат від аварійних простоїв;
- скорочення витрат на аварійне відновлення;
- підвищення ефективності використання енергоресурсів;
- оптимізація виробничих процесів.

Впровадження моделі автономного енергоострова сформувало для підприємства низку стратегічних переваг. До основних стратегічних переваг належать:

- підвищення конкурентоспроможності підприємства;
- формування енергетичної незалежності;
- зростання інвестиційної привабливості;
- підвищення рівня технологічної модернізації;
- відповідність сучасним екологічним стандартам;
- можливість подальшого масштабування енергетичної системи.

Крім того, використання енергоавтономних технологій позитивно впливає на імідж підприємства як сучасного та енергоефективного суб'єкта господарювання. Подальший розвиток енергоавтономних технологій на підприємстві АТ «Житлобуд-1» пов'язаний із розширенням потужностей автономної генерації та вдосконаленням систем накопичення енергії. Перспективними напрямками розвитку є збільшення потужності сонячних електростанцій; впровадження додаткових акумуляторних систем; використання водневих технологій; інтеграція теплових насосів; автоматизація енергетичного менеджменту; створення повноцінної цифрової енергетичної платформи. У перспективі підприємство може забезпечити значний рівень енергетичної автономності та мінімізувати залежність від централізованої енергомережі.

Отже, результати впровадження моделі автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1» підтверджують високу ефективність використання енергоавтономних технологій у сучасних умовах.

Реалізація проєкту дозволила забезпечити безперервність господарської діяльності; підвищити енергетичну безпеку підприємства; скоротити витрати на електроенергію; мінімізувати ризики від блекаутів; стабілізувати виробничі процеси; підвищити прибутковість та рентабельність діяльності; зміцнити фінансову стійкість підприємства.

Таким чином, створення автономного енергоострова на базі захищених підземних систем енергозбереження є ефективним напрямом підвищення енергетичної незалежності та економічної стійкості підприємства в умовах сучасних енергетичних викликів.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі проведено комплексне дослідження фінансово-господарської діяльності АТ «Трест Житлобуд-1» та визначено напрями підвищення її ефективності в сучасних умовах господарювання. За результатами виконаного дослідження сформульовано такі висновки.

У першому розділі досліджено теоретико-методичні основи оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства. Уточнено сутність поняття «фінансово-господарська діяльність підприємства» як сукупності дій щодо залучення, розміщення та ефективного використання ресурсів для створення доданої вартості. Визначено основні методичні підходи до аналізу діяльності підприємства, зокрема горизонтальний, вертикальний, порівняльний аналіз та аналіз фінансових коефіцієнтів. Обґрунтовано, що комплексна оцінка ефективності діяльності підприємства має базуватися на системі показників ліквідності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності та ефективності використання ресурсів.

У другому розділі здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «Трест Житлобуд-1». Встановлено, що підприємство є одним із провідних забудовників м. Харкова та зберігає значний виробничий потенціал навіть в умовах економічної нестабільності. Аналіз виробничої програми показав зростання обсягів введенного в експлуатацію будівництва на 25,6 % у 2025 році порівняно з 2023 роком, а також збільшення кількості введених квартир. Це свідчить про збереження ділової активності підприємства та його конкурентних позицій на ринку житлового будівництва. Дослідження ефективності використання основних засобів показало позитивну тенденцію до оновлення виробничих потужностей: коефіцієнт зносу основних засобів знизився з 64,4 % до 59,2 %, а коефіцієнт придатності зріс до 40,8 %. Водночас встановлено зниження капіталовіддачі, що свідчить про недостатню ефективність використання збільшеного обсягу основних засобів та потребує підвищення їх

продуктивності. Аналіз трудових ресурсів засвідчив стабільність кадрового складу підприємства та зниження плинності кадрів, що є позитивним результатом соціальної політики підприємства. Разом із тим виявлено зниження продуктивності праці, що пояснюється випереджаючими темпами зростання чисельності персоналу порівняно зі зростанням доходів підприємства. Це свідчить про необхідність удосконалення системи організації праці та підвищення її ефективності. Фінансовий аналіз показав, що підприємство зберігає прийнятний рівень поточної ліквідності (1,43–1,46), що забезпечує здатність виконувати короткострокові зобов'язання. Водночас коефіцієнт автономії залишається низьким (0,25–0,26), що свідчить про значну залежність від зовнішніх джерел фінансування. Прибуток від операційної діяльності у 2024 році суттєво зріс, однак у 2025 році спостерігається його зниження на фоні зростання собівартості, що вказує на необхідність посилення контролю за витратами та підвищення операційної ефективності. У третьому розділі обґрунтовано доцільність впровадження енергоавтономних технологій на підприємстві, зокрема створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження. Доведено, що реалізація такого проєкту дозволить знизити залежність підприємства від зовнішніх енергопостачальників, скоротити витрати на електроенергію, підвищити енергетичну безпеку та забезпечити безперервність виробничих процесів в умовах можливих блекаутів. Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що АТ «Трест Житлобуд-1» має достатній потенціал для подальшого розвитку, однак потребує реалізації комплексу заходів, спрямованих на: оптимізацію виробничих та енергетичних витрат; підвищення продуктивності праці персоналу; ефективніше використання основних засобів; зміцнення фінансової стійкості шляхом збільшення частки власного капіталу; впровадження інноваційних та енергоавтономних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Фінансовий менеджмент: підручник / О. В. Кнейслер, О. Р. Квасовський, О. Ю. Ніпіаліді; за ред. д-ра екон. наук, професора Кнейслер О. В. - Тернопіль : Вид-во «Економічна думка», 2018. - 478 с
2. Davydchuk S. M., Сутність та завдання фінансово-економічної діяльності підприємств на сільських територіях. *Actual Problems in Economics* 252/253. №. 2022. С. 28-37.
3. Фінансовий менеджмент : підручник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук [та ін.]. Житомир : ЖНАЕУ. 2018. 320 с
4. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
5. Квасній, М., Циганчук Р. Прогнозування фінансового стану підприємства на основі інтегрування z-моделей. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*. 2021. №40. С. 77–84.
6. Павлюк, Т. В. Оцінка та шляхи покращення фінансового стану підприємства : кваліфікаційна магістерська робота: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» / наук. кер. В. В. Попов; Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький : ЦНТУ. 2021. 112 с.
7. Ткаченко І., Маслов І. Фінансовий стан підприємства: завдання аналізу та досягнення адаптивності результатів. *Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем*. 2021. С. 319-320.
8. Кошова В. Ю., Роль і місце аналізу фінансової звітності в процесі здійснення фінансово-господарської діяльності суб'єктами господарювання. *Менеджмент ХХІ століття: сучасні моделі, стратегії, технології*. 2020. С. 484-491.
9. Яблочников, С. Л., Жукова, О. А., Борсолук, О. В. Оцінка фінансового стану підприємства: теоретико-методичні підходи. *Подільський науковий вісник*. 2021. С. 55-59.

10. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт поточної ліквідності (Коефіцієнт покриття) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovnikekonomichnikh-terminiv/256-pokaznik-potochnoji-likvidnosti-pokaznik-pokrittya> (дата перегляду: 23.04.2023)
11. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт фінансової автономії (Коефіцієнт фінансової незалежності) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/346-pokaznik-finansovojavtonomiji-pokaznik-finansovoji-nezalezhnosti> (дата перегляду: 23.04.2023)
12. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт рентабельності активів (Коефіцієнт рентабельності пасивів) / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://analizua.com/slovnik-ekonomichnikh-terminiv/337-pokaznik-rentabelnostiaktiviv-pokaznik-rentabelnosti-pasiviv> (дата перегляду: 23.04.2023).
13. Кобилецький В. Р., Рентабельність. Сутність та показники / В. Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online». URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/229-rentabelnist> (дата перегляду: 23.04.2023).
14. Закон України «Про енергетичну ефективність». — URL: Закон України «Про енергетичну ефективність»
15. Закон України «Про альтернативні джерела енергії». — URL: Закон України «Про альтернативні джерела енергії»
16. Міністерство енергетики України — офіційні матеріали щодо енергетичної безпеки та стійкості критичної інфраструктури.
17. Hatziaargyriou N. Microgrids: Architectures and Control. — Wiley-IEEE Press, 2020. — 320 p.
18. International Energy Agency (IEA) — дослідження щодо автономних енергетичних систем та мікромереж.

- 19.Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України — матеріали щодо впровадження енергоефективних технологій.
- 20.International Renewable Energy Agency (IRENA) — дослідження щодо розвитку систем накопичення енергії та відновлюваної енергетики.
- 21.International Energy Agency (IEA)
- 22.U.S. Department of Energy – Microgrid Systems
23. IEEE Xplore Digital Library
24. National Renewable Energy Laboratory (NREL)
25. Міністерство енергетики України
- 26.Національний інститут стратегічних досліджень України
27. ScienceDirect – Microgrid Research
- 28.Про енергетичну ефективність : Закон України від 21.10.2021 № 1818-IX.
- 29.Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку установок зберігання енергії : Закон України від 15.03.2022 № 2046-IX.
- 30.Про впровадження систем енергетичного менеджменту : постанова Кабінету Міністрів України від 23.12.2021 № 1460.
- 31.Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 23 грудня 2021 р. № 1460 : постанова Кабінету Міністрів України від 10.05.2024 № 540.
- 32.International Energy Agency. Empowering Ukraine through a Decentralised Electricity System. Paris: IEA, 2024.
- 33.International Energy Agency. Electricity Grids and Secure Energy Transitions. Paris: IEA, 2023.
- 34.International Energy Agency. Unlocking the Potential of Distributed Energy Resources. Paris: IEA, 2022.

ПЕРЕЛІК ГРАФІЧНОГО МАТЕРІАЛУ

Назва аркушів	Кількості, шт
1. Структурна схема магістерської роботи	1
2. Теоретичні основи фінансово-господарської діяльності підприємства	
3. Методичні підходи та система показників аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства	1
4. Організаційно-економічна характеристика підприємства	1
5. Показники виробничої програми та ефективності використання основних засобів	1
6. Показники з праці та її оплати	1
7. Фінансові показники	1
8. Теоретико-економічне обґрунтування створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження	1
9. Економічне обґрунтування створення автономних енергоостровів на базі захищених підземних систем енергозбереження	1
10. Оцінка результатів впровадження моделі автономного енергоострова на підприємстві АТ «Житлобуд-1»	1
Всього	9